ئەنارکیزم، پەرتووکخانەی کوردی و سەرچاوەی ڕەخنەلێگرانی

سەرنجدانی بابەتێکی مارکسیستی لەمەڕ ئەنارکیزم

نووسینی: هەژین

چاپی یەکەم، ئۆکتۆبەری ۲۰۱۰

ئەنارکیزم،پەرتووکخانەی کوردی و سەرچاوەی ڕەخنەلێگرانی

سەرنجدانێکی ڕەخنەییە لە وتاری " ئەنارکیزم" نووسینی فوئاد قەرەداغی و خوێندنەوە و دەرکی چەپ بەگشتی لەبارەی هزر و فیلۆسۆفی ئەنارکیزم

نووسینی: هەژێن

چاپی یەکەم، ئۆکتۆبەری ٢٠١٠

خوێنەری هێژا، ئەوەی لێرەدا دەمەوێت لەسەری بدوێم، ناساندی ئەنارکیزم نییە، چونکە پێشتر چەند بابەتێکم لە بەشی (A)ی پەرتووکی (an nanrchist FAQ) وەک سەرچاوەی بڕواپێکراو لە دەمی خودی بیریارانی کلاسیک و هاوچەرخی ئەنارکیزمەوە، وەرگێڕاون بۆ کوردی و هەروەها بەشەکانی (D) و (J) و (B) لە لایەن هاوڕێیانی (سەکۆی ئەنارکیستانی کوردستان)ەوە وەرگێردراونەتە سەر زمانی کوردی و بەشەکانی دیکەیشی بە هەوڵی هاوڕێیانی دیکە لەژێر وەرگێڕاندن، ئەوەی لێرەدا دەمەوێت ڕۆشنایی بخەمە سەر، وتارێکی ڕەخنەیی بەڕێز (فوئاد قەرەداغی)یە، کە لە ٢٥ فێبریوەری ٢٠٠٨دا بە دووبەش لە وێبلاگەکەی خۆی (ڤەرسین)دا بڵاویکردووەتەوە و من ماوەیەک لەمەوبەر*، لە کاتێکدا خەریکی هەڵدانەوەی بابەتە نوێیەکانی نووسەر بووم، بەڕێکەوت بەرچاومکەوت.

وەک دەزانین و پێویستیشە پەیڕەوی لێ بکەین، ڕەخنە لە هەر هزرێک یا دەقێک، پێویستی بە بەڵگەی مەڵموس هەیە، کە لە خودی سەرچاوەکانی ئەو هزرە یا ئەو دەقەوە وەرگیرابێت. ناکرێت من ڕەخنە لە مارکسیزم بگرم و بۆ سەلماندنی بۆچوونەکانم لەبارەی دروستی یا نادروستی مارکسیزم، لە دژەبۆچوونەکانی مارکسیزمدا بۆ بەڵگە بگەڕم. بەداخەوە ئەمە هەڵەیەکی گەورەیە کە بەسەر بەڕێز (فوئاد قەرەداغی)دا تێپەڕیووە. من ناویدەنێم بەسەرداتپەڕین، لەبەرئەوەی کە (فوئاد قەرەداغی) تا ئەوەندەی من ئاگاداربم، لە هیچ پارتێکی ڕامیارییدا ئەندام نییە و ڕەخنەگرێکی شارەزایە. ئەگەر ڕەخنەیەکی ئاوا ئەندامی پارتێک بیگرتایە، بەدڵنیاییەوە، زۆر جێگەی سەرنج و لۆمە نەدەبوو، چونکە بیرکردنەوەی ئەندامی پارت واوەتر لە سنوورەکانی ئایدیۆلۆجیای پارتەکەی بڕناکات.

بە بۆچوونی من، لەبەرئەوەی کە ڕەخنەکەی نووسەر:
- لە ناساندنی ئەنارکیزم، بەو جۆرەی کە خۆی ناساندوویەتی: ئەنارکیزمی پرۆدۆنی و ئەنارکیزمی باکۆنینی، لەتەک خۆیدا کەوتووەتە ناکۆکی.

- بۆچوونی دژەئەنارکییانی کردووە بە سەرچاوە و بەڵگە بۆ ڕەخنە لە هزری ئەنارکی و بۆچوونی هزریارانی.

- (گرووپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست**)ی لێ گۆڕاوە بە گرووپێکی ئەنارکی، کە لە ڕاستیدا گرووپێکی دژە ئەنارکییەکی دەسەڵاتخوازە.

بە گوێرەی ئەوە لە بنەماکانی ڕەخنەگرتن لایداوە و ڕەخنەیەکی ئاوا تەنیا دەتوانێت پێداگرتنەوەی ئایدیۆلۆجیانە بێت لەسەر ڕەخنە نابەجێکانی پێشتری هاوبیرانی نووسەر و هەر ئەم لاوازیی و نابەجێییەی ڕەخنەکەی نووسەر بوو، کە منی بۆ وەڵامدانەوەیەکی لەم جۆرە هاندا و هیوادارم توانیبێتم، دەرگە لەسەر مشتومڕێکی کراوە و هەمەلایەنە بکەمەوە، تاوەکو خوێنەران بەشداری و داوەری تێدا بکەن.

هەڵبەتە پێویستە ئەوەش بڵێم، کە من یەکێکم لە لایەنگرانی ڕەخنەی ڕوخێنەر و بڕوام بە ناونانی "ڕەخنەی بنیاتنەر" ، "ڕەخنەی دۆستانە" ، "ڕەخنەی زانستی" و "ڕەخنەی چاک"، کە لە بەرانبەردا بەواتای بوونی ڕەخنەی پێچەوانەش دێن و وەها ناونانێک تەنیا هەوڵێکی کۆنەپەرستانەن بۆ بەرگرتن لە ئازادی ڕەخنە. لای من ڕەخنە تەنیا پێویستە پابەندی سێ بنەما بێت؛ ڕاستگۆیی لە گواستەوەی دەقەی ڕەخنەلێگیراو وەک خۆی، پشتبەستن بە لۆجیک لە لێکدانەوەدا، پەلنەهاویشتنی ڕەخنە بۆ کەسایەتی و ژیانی تایبەتی ڕەخنەلێگیراو. بەکورتی ئەگەر ڕەخنە نەتوانێت ڕوخێنەر بێت، ئەوا هەرگیز ناتوانێت لە دونیای ڕۆشنبیریدا شتێک بنیاتبنێت و دەچێتە خانەی دەمارگیری ئایدیلۆجیانەی نەزۆک!

بەم کورتەیەوە دەچمە سەر بۆچوونەکانی نووسەر و هیوادارم هەم خودی نووسەر و هەم خوێنەران خراپتێگەیشتن و ناڕۆشنییەکانی من لە وەڵام-دانەوە و مشتومڕێکی هەمەلایەنەدا ڕاستبکەنەوە.

ئەنارکیزم،پەرتووکخانەی کوردی و سەرچاوەی ڕەخنەلێگرانی

نووسەر ددان بەوەدا دەنێت، کە ئەنارکیزم ئاراستەیەکی باڵادەستی نێو بزاڤی شۆڕشگێڕانەی پرۆلیتاریا بووە، ئەمە بۆ خۆی سەرەتاییەکی باشە بۆ گفتوگۆی هزری و ڕەخنەی لۆجیکییانە و منیش وەک ئەنارکییەک بە ئەرکی خۆمی دەزانم، لە هەوڵی ئەوەدابم، کە دەرگەکانی ڕەخنە ئاوەڵاتر بکەم و بوار بۆ بەشداری کەسانی دیکەیش بڕەخسێنم.

پاش چەند دێڕی سەرەتا، نووسەر دەنووسێت "تەرحە نوێیەکانی ئەم ڕێبازە بە هەمان ڕێچکەی تەرحە کۆنەکانی سەدەی رابردوودا دەچێتەوەو لە هەمان خولگەدا دەسووڕێتەوە . ئیمڕۆش هەر وەکو دوێنێ ، بەربەرەکانیکردنی مارکسیزم لە نێو بزووتنەوەی چەپی جیهانیدا ، چ وەک تیۆری و چ وەک پراکتیک ، تەوەرەی چالاکییەکانێتی . "

بەداخەوە کە لە پەرتووکخانەی کوردیدا ئەدەبیاتی ئەنارکی شوێنی خاڵییە و هەر ئەمەش ئاوایکردووە، کە نووسەران و تەنانەت یەکەمین هەوڵی (فەرهەنگی ڕامیاریی) بە زمانی کوردی بکەونە ئەو هەڵەوە، کە لەجیاتی تێڕامان و دەرئەنجامی لێکۆڵینەوەی خۆیان لەبارەی ئەم هزرە، ناچار بە پشتبەستن بە بۆچوون و دەستەواژەی ئامادەکراوی کەسانی دیکەبن، ئەمەش کارایی ئایدیۆلۆجیایە، ئەرکی بیرکردنەوە و تێڕامان بە ڕابەران و سەرکردایەتی پارت و هزریاران دەسپێرێت و دواجار هەر بەم هۆیەوە سۆسیالیزمیش لە جیهانی ڕۆشنبیری کوردیدا بە تەلارێکی ئامادەکراو لەسەر نەخشەی کارل مارکس و پاشڕەوانی بزانرێت.

منیش دەڵێم کە ئەنارکیستەکان لە هاوسەردەمەکانی (کارل مارکس)ەوە تا

ئەو ڕۆژەش کە کۆمەڵگەی یەکسان و ئازاد دەبێتە کەتوار، دژایەتی دەسەڵاتخوازیی لە هزری کارل مارکس و فریدیش ئەنگلس و ڕەتکردنەوەی مارکسیزم وەک ئایدیۆلۆجیا و ڕێڕەوێک (مذهب) و پاشڕەوانی، ئەرکی هەر سۆشیالیستێکی ئازادیخواز (ئەنارکیست) دەزانن. بەڵام بەو شێوەی کە مارکسیستەکان ڕایدەگەیێنن، دوا ئامانج و ئەرکی ئەنارکیزم، دژایەتی مارکسیزم نییە، بەڵکو دژایەتی ئەو بۆچوونانەیە لە هزری (مارکس)دا، کە ئەزموونەکانی خەباتی چینایەتی لە (کۆمونەی پاریس)ەوە تا ئەدەبیاتی مارکسیستی ئەم ڕۆژگارە، ئەزموونەکان چەوتبوون و ناکۆکبوونیانی لەتەک سۆشیالیزم و خەونەکانی ئازادیخوازیدا سەلماندووە؛ کە دەسەڵات، پێشڕەویی پارت، دیکتاتۆریی پرۆلیتاریا (دیکتاتۆریی پارت) و پرۆلیتاریزە و سۆشیالیزەکردنی دەوڵەتن. بەپێچەوانەوە ئەنارکیستەکان سەراپای هزری مارکس ڕەتناکەنەوە، ئەنارکۆ_کۆمونیستەکان بەڵگەی ئەمەن و بۆچوونەکانی (پیتەر کرۆپۆکین) باشترین بەڵگە و سەرچاوەن.

<u>,,مێژووی ئەم رەوتە بۆ سەردەمی دەرکەوتنی پرۆدۆنیزم دەگەڕێتەوە . تێزە سەرەکییەکانی فیکری ئانارکیستی لە بیروبۆچوونەکانی پرۆدۆن و پاش ئەویش لە بەرنامەی خەباتی باکۆنینییەکانەوە سەرچاوە هەڵدەگرێ .</u> “

ئەم ناساندنە هەم سەرپێیانە و هەم کورتکردنەوەیە، ئەمەش بۆ نەبوونی سەرچاوە دەگەڕێتەوە بە زمانی عەرەبی، فارسی و کوردی، کە نووسەر پشتی پێبەستوون. شوێنپێی هزری ئەنارکی لە هزری حەکیمی چاینی لائۆ تسە (The Course and The Right Way)، فیلۆسۆفانی دواتری یۆنانی و هیدۆنیستەکان (Hedonists) و سینیکەکان (Cynics) و پەیرەوانی دیکەی لایەنگری مافی سروشتی، بەتایبەت لە ئەندێشەی زینۆ (Zeno)دا بنیاتنەری قوتابخانەی ڕەواقی و نەیاری ئەفلاتون، لە وانە

عیرفانییەکانی کارپۆکراتیس لە (ئەسکەندەریە)دا هاتوون و کارایی بەرچاویان لەسەر هەندێک لە ئاراستە کریستییەکانی سەدەکانی ناوەراست لە فەرەنسە، ئاڵمان، ئیتالیا، هۆڵەند و ئینگلیستان هەبووە. لە مێژووی چاکسازییەکانی (بۆهێمیایی) دا، پیتەر چێلکیسکی (Peter Chelcicky) بەوپەری تواناوە پشتیوانی لەم باوەڕە کرد و لە پەرتوکەکەی خۆیدا (پاکیی باوەڕ)، هەمان هەڵسەنگاندن بەرانبەر دەوڵەت و کلیسا خستەڕوو، کە چەند سەدە پاشتر (تۆلستۆی)یش بەوە گەیشت. لە نێوان مرۆڤدۆستانی دیکەدا، ڕابێلایس (Rabelais)یش دیارە، کە لە پیاهەڵدانی شاری خۆشبەختی (Theleme Gargantua)دا وێنایەک لە ژیان دەخاتەڕوو، کە لە گشت کۆتوبەندەکانی سەروەری ڕزگاربووە، لە بۆچوونی بیریارانی ئازادیخوازدا لەوانە La Boetie, Sylvain Marechal, and, above all, Diderot ، ولیەم گودوین (١٧٥٦-١٨٣٦) لە نووسینە بەناوبانگەکەیدا (An Enquiry Concerning Political Justice and its Influence upon General Virtue and Happiness (London, ١٧٩٣)دا، چارلز فۆریە (١٧٧٢ - ١٨٣٢)ش لەم مەیدانەدا کارایی داناوە و یەکێکە لە پێشڕەوانی ئەندێشەی ئازادیخوازانە[١]. بەم جۆرە دەبینین، کە ئەنارکیزم پێشتر بەکردەوە لە زۆر کۆمەڵگەدا هەبووە[٢] و وەک هزریش زۆر پێش پڕۆدۆن هەبوو و داهێنانی هیچ فیلۆسۆفێک و هزریارێک نییە، هەر بۆیە ناتوانرێت وەک ڕێڕەوێک لەبەرچاوبگیردرێت و ناوی کەسێک یا کەسانێک بکرێتە پێشگر و پاشگری وەک "مارکسیزم".

هەروەها ئەنارکیستەکان ئاوا بیردەکەنەوە، کە دەسەڵات و لەقاڵبدانی خەبات لە پارتێکی ڕامیاریی و ئایدیۆلۆجییایەکدا، بکوژی گیانی ئازادیخوازی و پلەبەندیکردنی مرۆڤەکانە بە سەرکردە و بنکردە، فەرماندەر و فەرمانبەر، ژیر و ناژیر، زانا و نەزان، ...تد، کە ئەمەش سەری لە سەرمایەداری دەوڵەتی و دەوڵەتی تاکپارتی دیکتاتۆرەوە دەردەچێت و

دواجار بێجگە لە ڕیفۆرمکردن و پەڕوپینەکردنی کەلەبەرەکانی سیستەمی سەروەری چینایەتی، هیچیدیکەی لێ بەرهەمنایێت، بۆ ئەمەش بەڵگە زۆرن و چاوگێرانێکی خێرا لە (ڕوسیە)وە تا چین و کوبا و یوگوسلاڤیا و وڵاتانی ئەفریکی پرۆبۆلشەڤیک و ..تد، وەڵامی مێژوون بۆ تێنەگەیشتنەکانی کارل مارکس و پاشڕەوانی لەوەی کە ئەنارکییەکان لە ئینتەرناسیونالی یەکەمدا و لە شۆڕشی ڕوسیە و ئیسپانیا و هەوڵەکانی دواتردا بانگەوازییان بۆ دەکرد و گیانیان لەپێناویدا بەختکرد.

ئەنارکیستەکان هەر لە پێش ئینتەرناسیونالی یەکەمەوە، ڕایانگەیاند، کە پارتە ڕامیارییەکان پارچە پارچەگەری بزاڤی سۆشیالیستین، بە ڕێڕەوکردنی ئایدیۆلۆجیایەک مرۆڤەکان دەستەمۆدەکەن و ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی لە سایەی سەروەری چینایەتیدا (بە هەموو شێوەکانی دەوڵەتەوە) پەژموردەدەبن و وەک خەونی ئازادیخوازان لە سیاچاڵەکانی دەسەڵاتدا دەتاسێنرێن.

لەبەرئەوەی نووسەر ئەنارکیزمی کردووەتە داهێنانی پرۆدۆن و باکونین، بە پێویستی دەزانم وەڵامی نامەیەکی کارڵ مارکس لەلایەن (پرۆدۆن)وە، کە خۆشبەختانە وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فارسی، عەرەبی و کوردی و بە زۆربەی زمانەکانیش هەیە، بکەمە بەڵگەی نا(پرۆدۆنیست)بوون و نا(باکونینیست)بوونی ئەنارکیزم و هاوکات ڕەخنەی پرۆدۆن لەوەی کە مارکس و هاوڕێیانی خەریکی داڕێژانی ڕێڕەوێکی دونیایین، ئەوەی کە لەم ڕۆژگارەدا مارکسیستەکان بە شانازییەوە وەک هەڵگری هەر ئایینێکی دیکە کارل مارکس و پاشڕەوانی ئەو دەکەنە پەیامبەری ئایینەکەیان و سۆشیالیزم بە داهێنراوی ئەو و پاشڕەوانی دیکە و دانانی پەرتووکەکانیان لە ڕیزی پەرتووکە ئاسمانییە سەرو ڕەخنەکان، دادەنێن.

وەڵامنامەی پرۆدۆن Pierre-Joseph Proudhon بۆ مارکس Karl Heinrich Marx

„ وەرە بە تەواوی توانا بۆ دۆزینەوەی یاساکانی کۆمەڵگا پێکەوە کار و ڕاوێژ بکەین، بەم چەشنە کە ئەم یاسایە لە کۆمەڵگادا کار دەکات، واتە باشترین شێوازێک کە دەکرێت بۆ دۆزینەوەی ئەوان بیگرینە بەر.
بەڵام، بۆ خاتری خوا، دوای ئەوەیکە گشت بەستەڵەکە فکرییەکانمان وەلانان، ڕێگا مەدە ئەوەیکە هەوڵمان بۆی داو و پێی گەیشتین، بیرورا و تێڕوانینێکی دیکە بە سەر خەڵکدا بسەپێنین و دەرخواردیان بدەین .... من لە قووڵایی دڵمەوە ڕێز لە بیروڕای تۆ دەگرم کە دەخوازی تەواوی تێڕوانینە جۆراوجۆرەکان لێکبدەیەوە و ڕۆشنیان بکەیەوە.

با، لە کردار و ڕەفتاردا، باش و مێهرەبان بین. ڕێگا بدە نموونەیەک لە پێکەوە هەڵکردنی (تۆلێرانس) وشیارانە و دووربینانە بە جیهان نیشان بدەین.

تەنیا بەو مەبەستە کە ئێمە لە سەروی جووڵانەوەیەکی نوێین. وەرە با ئێمە خۆمان وا نیشان نەدەین کە تەحەمولی کەس ناکەین.

وەرە با ئێمە پەیامنێرانی دینێکی نوێ نەبین، تەنانەت ئەگەر ئەم دینە، دینی مەنتیق، دینی عەقڵێکی تەواو بێت.

وەرە هەر چەشنە نارەزایەتییەک بەخێر هاتن بکەین و بە باوەشێکی ئاوەڵا وەریبگرین و هەر چەشنە بایکۆت، ڕیزپەڕیی (استثناء) و وشکەسۆفیەتی مەحکوم بکەین.

با، هەرگیز، هیچ پرسیارێک وەکوو بابەتێکی یەکجارەکی و تەواو وەرنەگرین و تەنانەت دوای ئەوەیکە دوایین باس و لێدوانی خۆشمان هەڵسەنگاند و پێیداچووینەوە و کۆتاییمان پێهێنا، بتوانین ئەگەر پێویست بێت جارێکی دیکەیش بە شێنەیی، بە پێکەنین و قسەی خۆش دەست پێ بکەینەوە.

به پێی مەرجێکی وا، بەخۆشییەکی تەواوەوە، لە کۆڕی ئێوەدا بەشدار دەبم. ئەگینا، بەشدار نابم."[٣]

" ئانارکیزمی نیوەی یەکەمی سەدەی پێشوو کە بە پرۆدۆنیزم دەناسرا ، ڕەوتێکی خۆجێیی فەرەنسایی بوو . لە نێو بزووتنەوەی سۆسیالیستیی فەرەنسادا گەشەیکردو هیچ شێوە شەقڵێکی ئینتەرناسیۆنالیستی پێوە نەبوو . شێوە سۆسیالیزمێک کە پرۆدۆن بانگاشەی بۆ دەکرد ، سۆسیالیزمی وردەبۆرجوازی بوو . کرێکارانی پەیوەست بەم ڕەوتە ڕەچەڵەکێکی جووتیارییان هەبوو "

بەڵام بەپێچەوانەی پاگەندەی نووسەرەوە ئایدیاکانی پرۆدۆن هاوسەردەمی نێونەتەوەیی یەکەم، بوونە هەڵخڕێنەری بەرچاوی بزاڤی سۆشیالیستی لە وڵاتانی خوارووی ئەوروپا، نووسەر دەتوانێت بگەڕێتەوە سەر دابەشبوونی بزاڤی کرێکاریی و سۆشیالیستی لە ئەنجامی پیلانگێڕی باڵی مارکسیستی ئینتەرناسیونالی یەکەم دژی ئەنارکییەکان و سەرنجبدات و ببینێت، کە بە هەژماریش کامە باڵ زۆرینەی دواکەوت و کام باڵی بزاڤی کرێکاریی کارا و چالاک مایەوە ؟! هەروەها ئێستاشی لەتەکدا بێت، ئایدیاکانی پرۆدۆن وەک سەرچاوەیەکی خواستراوی هزری سۆشیالیزمی ئازادیخوزانە گرنگی خۆیان لەدەستنەداوە. بەڵام ئەوەی کە هزری ئەو لەلایەن پارت و دەسەڵاتەکانەوە بەکارنەبران و لە ماسمیدیادا پاگەندەیان بۆ نەکرا، بۆ توخمی ئازادیخوازانەی ئایدیاکانی ئەو دەگەڕێتەوە، کە لەتەک دەسەڵاتخوازییدا ناکۆک و ناتەبا و دژ دەوەستنەوە و بەکەڵکی قەیرانەکانی وڵستریت (wall street) نایێن.

لێرەدا تووشی شۆک دەبم، کە نووسەر و زۆرێکی دیکە لە مارکسیستەکان، چۆن ڕێگە بەخۆیان دەدەن، هەمان هەڵەی مارکس و لینین و پاشڕەوانیان

دووبارەدەکەنەوە و ئێستاش بە هەمان ئاخاوتنی سەردەمی مارکس سووکایەتی بە جوتیاران و خەڵکی گوندی دەکەن، لە کاتێکدا کە ئەزموونی شۆڕشی ڕوسیە ئەوەی سەلماند، کە جوتیاران هێزێکی کۆمەڵایەتی و ئابووریی کاران و بەبێ هاریکاری و ئازادی و ئامادەیی خۆبەخشانەی ئەوان ژیانی کۆمەڵگە ناگوزەرێت و پیشەسازی ئۆتۆمەبێل و لەشکری سووری پڕچەک، بەبێ پشتیوانی جوتیاران و تەنانەت خودی ڕاپەڕینی ١٩١٧ ڕوسیە بەبێ جوتیاران، بڵقی سەر ئاو بوون. ئەگەر جوتیاران ئەو هێزە هیچەن، کە شۆڕشی مارکسیستەکان پەراوێزیاندەخات و دەیانکاتە سومبولی سوکایەتی، ئەدی بۆ شاگردەکەی مارکس و لێنین، (ستالین) دوور لە ئامادایی و خواستی خودی جوتیاران، ناچار بە سەپاندنی مۆدێلێکی دیکتاتۆریانە و کاریکاتۆریانەی هەرەوەزیی کشتوکاڵی دەبێت و دەیان هەزار جوتیار دەبنە قوربانی بەرنامە نێوەندییەکانی بۆلشەویزم؟

ئەوەی کامە ئاراستە و کامە شێوە (دەوڵەتی یا ئەنارکی) لە سۆشیالیزم توانی لەتەک ئازادیدا هەڵبکات و کامە خەیاڵیی و کامە کەتواریی بوو، کامە وردەبۆرجوازیی و کامە دژەبۆرجوازیی بوو، خوێنەر دەتوانێت لەبەر ڕۆشنایی خەرواری دۆکومێنتەکان و بەراوردکارییەکانی دەسەڵاتداریی قوچکەیی بۆلشەڤیکەکان و خۆبەڕێوەبەرایەتی هەرەوەزییەکانی ڕاپەڕینی ئیسپانیادا، بەخۆی بەبێ پێشداوەریی من یا کەسێکی دیکە بەدەستیبهێنێت!

“ <u>ئانارکیزم لە سەرەتاکەیدا دژی خاوەندارێی تایبەتی نەبوو ، تەنها ڕەخنەی لە شێوەی دابەشکردنی سامان هەبوو ، یەکسانی و عەدالەتی کۆمەڵایەتی لە خاوەنداریی تاکەکەسدا دەبینی . بەرنامەی ئابووری ئەم ئانارکیزمە ، دامەزراندنی بانکێکی نیشتمانی بوو کە قازانجی سەرمایەی تێدا نەبێت</u> “

نووسەر هیچ بەڵگەیەک بۆ ئەم بۆچوونانەی ناخاتەڕوو و تەنیا بۆچوونە بێبنەماکانی لینین و پاشڕەوانی ئەو، دووبارەدەکاتەوە. ئەنارکیزم هەر لە سەرتای سەرهەڵدانییەوە وەک هزرێک، دژایەتی سەروەری چینایەتی و بانگەوزای بۆ کۆمەڵگەی بێچین و چەوسانەوە کردووە، مەرجیشی بۆ سەرهەڵدانی وەها کۆمەڵگەیەک خەباتی بەردەوام و ئامادەیی یەکگرتنی ئازادانەی ئەنجومەن [سۆڤییێت / کۆمونە] و هەرەوەزییەکانی کرێکاران و جوتیاران و بەشەکانی دیکەی کۆمەڵگە بووە، لەسەر بنەمای فیدراسیۆن و کۆنفیدراسیۆنی ڕێکخراوەکان لە خوارەوەڕا. ئەوەی کە نووسەر بە بانکی نیشتمانی نێوی دەبات "بانکی ئاڵوویرە"[٤] ، کە تەنیا کاری ڕێکخستنە و هیچ هاوشێوەیەکیی لەتەک بانکە باوەکانی سیستەمی سەرمایەداریی دەوڵەتیدا نییە، کە بە "بانکی نیشتمانی" ناسروان. هەروەها لای ئەنارکیستەکان هەر شتێک نەبێتە هۆی بەهرەکێشی لە کاری کەسانی دیکە، ناچێتە خانەی دارایی تایبەتەوە و سەرتاشێک، بەردرووورێک، جوتیارێک، پیشەگەرێک، کە داهاتی تەنیا بەرهەمی کاری خۆی بێت و بۆ ئەو مەبەستە بەهرەکێشی لە کەسانی دیکە نەکردبێت، ڕەتناکەنەوە.

دواجار، وەک لە ئەزموونی ڕاپەڕینی ئیسپانیادا بە دیاریکراوی لە ناوچەی کەتالۆنیا، جوتیاران و کرێکاران بە خۆخواستی و بە ویستی ئازادانەی خۆیان دەبوونە بەشێک لە کۆمونە و هەرەوەزییەکان، ڕێک بەپێچەوانەی مۆدێلە بۆلشەویکییەکەی ڕوسیا و چین و کوبا و بلۆکی ئۆروپای خۆرهەڵاتی، کە بە زۆری سەرەنێزە و کاری زۆرەملێ و دوورخستنەوەی جوتیارانی ناڕازی بۆ سیبریا، هەر ئەو ئازادییەش بوو، کە گیانی شۆڕشگێڕانەی لای ئەندامانی هەرەوەزییەکانی ئۆکرانیا و ئیسپانیا دروستکرد، کە تا دوا گوللە و دوا دڵۆپی خوێن دژی دوژمنی چینایەتییان بجەنگن و گیانیان لەپێناو کۆمەڵگە ئازادەکانیاندا بەختبکەن، بە پێچەوانەشەوە هەر زۆری سەرەنێزەی سوپای سوور بوو، کە ئاوای لە دانیشتوانی ڕوسیە و وڵاتەکانی دیکەی دەستەخوشکی کرد، کە خوازیاری

گەڕانەوەی دڕندەترین سیستەمی بازار ئازاد سەرمایەداریی بن، سیستەمێک، کە ٧٠ ساڵ لەوەوبەر بۆ لەنێوبردنی بە هەزاران قوربانیان دابوو.

“لەڕووی سیاسییەوە ئانارکیزمی پرۆدۆنی دژی کاری شۆڕشگێڕانەو سەربەخۆی چینی کرێکار بوو . نە خەباتی شۆڕشگێڕانەی چەکدارو نە مانگرتنی کرێکارانی نەدەسەلماند ، بەڵکو لەگەڵ سازش و تەبایی چینایەتی نێوان کرێکاران و سەرمایەداراندا بوو .“

ئەگەر نووسەر نموونەی دابا و کەمێک ڕۆشنتر لەبارەی سەربەخۆیی چینی کرێکار و شۆڕشگێڕیی دوابا، کار ئاسانتر دەبوو. پرۆدۆن بە هەموو شێوەیەک دژی توندوتیژی بوو، مانگرتنیشی ڕەتنەدەکردەوە، دژی سازشی چینایەتیش بوو. ئەو پێیوابوو خەبات لە ڕەوتێکی درێژخایەندا باشترە لە توندووتیژییەک کە توندووتیژی بەرانبەر دەمەزەرددەکاتەوە. سەردەمێکیش کە ئەو تێدا دەژیا، زۆر لە سەردەم و دەوڵەتەکانی سەدەی بیست و یەک جیاوازتر بوو. ئەگەر پرۆدۆن لە سەردەمی ڕاپەڕینی ڕوسیە یا ڕاپەڕینی ئیسپانیا بژیایە و لەجیاتی خەباتی چەکداری دژی لەشکرکێشی دەرەکی، خوازیاری ئاشتی و پێکەوەژیان بووایە، ئەوا ڕەخنەکانی نووسەر لە جێی خۆیاندا بوون. هەروەها بەڵگەش بۆ ئەوەی کە ئەنارکییەکان هیچ کات دژی سەربەخۆیی نەبوون و ناشۆڕشگێڕیش نەبوون، نووسەر و خوێنەر دەتوانن بڕواننە ڕۆڵی ماخنۆڤیستەکانی ئۆکرانیا ١٩١٧- ١٩٢١ کە هاوکات دژی داگیرکاری نەمسا و ئاڵمانیا و دژی سەرکوتگەریی بۆلشەڤیکەکان دەجەنگان و دواجار بۆلشەڤیکەکان لەتەک دوژمن ڕێککەوتن و لە دواوەرا خەنجەری ژەهراویی خۆیان لە لەشکری ماخنۆڤیستەکان دا، کە دژی ڕێکەوتننامە شوومەکەی برێست- لیتۆڤسک Brest-Litowsk دەوڵەتی بۆلشەڤیکەکان و دەوڵەتی ئاڵمانیا و نەمسا بوون.

پرۆدۆن دارایی تایبەت بە دزی دادەنێت و دژی سەروەریی چینایەتیشە و پێکهاتنی کۆمەڵگەی ئازاد و یەکسان و دادپەروەر تەنیا لەسەر بنەمای یەکگرتنی ئازادانەی هەرەوەزییەکان لە فیدراسیۆنە ئازادادەکاندا دەبینێت، ئیدی بەکام پێوەر و بەکام سەرچاوە خوازیاری تەبایی چینایەتی کرێکاران و سەرمایەداران دەبێت. پرۆدۆن جارێک وەک نوێنەر لە ئەنجومەنی گەلی خۆهەڵدەبژێرێت، پاش ماوەیەک وازدەهێنێت و دژی هەڵبژاردن و خۆهەڵبژاردن بانگەوازدەکات. ئیدی نازانم لەسەر چ بنەمایەک ئەو بووەتە دژی کاری شۆڕشگێڕانە و دژی سەربەخۆیی چینی کرێکار؟ بۆ هەموو لایەکمان سوودمەنددەبێت، ئەگەر نووسەر یا هەر کەسێکی دیکە ئەو ئەرکە بکێشێت و لەو بارەوە لە تێکست و قسە و کارکردەکانی پڕۆدۆن نموونەیەک دەستنیشانبکات. ئەوەندەی من بزانم پڕۆدۆن تەنیا یەک کفری کردووە و ئەویش ئەو نامەیە کە بۆ (کارل مارکس)ی دەنووسێت و ئیدی بە هەموو شێوەیەک بەر نەفرەت دەدرێت. بۆ زیاتر ڕۆشنبوونەوەی باسەکە لەسەر پڕۆدۆن، سەرنجی خوێنەر بۆ ئەم پەرەگرافەی دواتری نووسەر ڕادەکێشم.

" گرنگترین خاڵێک کە ئانارکیزمی سەردەم بە ئانارکیزمی پرۆدۆنییەوە دەبەستێتەوە ، رەتکردنەوەی دەوڵەتە بە هەموو شێوەکانییەوە . پرۆدۆن دژی پێکهێنانی دەوڵەت و دیسپلینی دەوڵەتی بوو . دەسەڵاتی چینەکانی رەفزدەکردو هەموو جۆرە ناوەندێتییەکی بە سەرچاوەی چەوساندنەوە دەزانی . ئەو داواکاری هێنانەکایەی بە پەلەو دەمودەستی کۆمەڵگای سۆسیالیستیی بێ دەوڵەت بوو ."

من دەزانم چی نووسەری تووشی ئەو ناکۆکییە زاقە کردووە، نووسەر لە بۆچوونەکانیدا لەجیاتی لێکۆڵینەوە و بەدواداچوون و هەڵسەنگاندنی خۆی، پشت بە بۆچوونی کەسێکی دیکە دەبەسێت (جەعفەری ڕەسا)، کە ئەویش

لەجیاتی خوێندنەوەی خۆی لە بارەی ئەنارکیزم و هەڵگرانی ئەو هزرە، کەچی پشتی بە بۆچوونەکانی مارکس و لێنین و پاشڕەوانیان بەستووە و هەر ئەمەشە کە (فوئاد قەرەداغی) تووشی ناکۆکی کردووە.
لە کاتێکدا کە لە برگەی یەکەمدا پرۆدۆن و ئەنارکیزمە بۆ دروستکراوەکەی دژی کاری شۆڕشگێڕانە و سەربەخۆیی چینی کرێکارن و خوازیاری تەبایی چینایەتی کرێکاران و سەرمایەدارانن، چۆن دەتوانێت هاوکات و لە برگەی دواتردا ببنە ڕەتکەرەوەی دەسەڵاتی چینەکان و خوازیاری دەستبەجێی سۆشیالیزم بن؟

لێرەدا من وەک خوێنەرێک، کاتێک کە ئەو دوو پەرەگرافە لەیەک دەدەم، توشی سەرلێشێوان دەبم، چونکە چیدی لە مەبەستی نووسەر لە سەربەخۆیی چینی کرێکار و کاری شۆڕشگێڕانە تێناگەم !

“ <u>مارکس دژی ئانارکیزمی پرۆدۆنی خەباتێکی سەختی کردو دوای تێکشکانی کۆمۆنەی پاریس پاشەکشەی بە پرۆدۆنیزم کردو لە نێو بزووتنەوەی کرێکاری و ئینتەرناسیۆناڵی یەکەمدا هیچ ئیعتیبارێکی بۆ نەهێشتنەوە .“</u>

وەک لە سەرەتادا ڕۆشناییم خستەسەر نەدەبوو نووسەر بکەوێتە هەڵەی ئاواوە و ئەو دەستەواژە سواوانەی سەرزاری ئەندامانی گوێڕایەڵی پارت دووبارەبکاتەوە. ئەوەی مارکس وەک سۆپەرمانێک پاشەکشەی بە ئەنارکیزمە بۆدروستکراوەکەی پرۆدۆن کردبێت و لەنێو ئینتەرناسیونالی یەکەمدا هیچ متمانەیەکەی بۆ نەهێشتبێتەوە، ئەمە فرەتر لە دیمەنی فیلمە سینەماییە ئەمەریکییەکان دەچێت، تا لە مشتومڕی دوو هزریاری نێو کۆڕ و کۆمەڵێکی کرێکاریی و سۆشیالیستی !

من لە سەرەوە بەدیاریکراوی دەقی نامەکەی (پرۆدۆن)م هێنایەوە، تاوەکو

خوێنەر بزانێت کە پرۆدۆن لەسەر چی داواکەی کارل مارکس ڕەتدەکاتەوە، لەبەرئەوەی لە هەوڵی دەستەکەی (کارل مارکس)دا، سەرهەڵدانێکی ئایینێکی دونیایی و لاساییکردنەوە و نۆژەنکردنەوەی ڕێساکانی سەروەریی چینایەتی دەبینێت، لەبەرئەوەی کە پرۆدۆن دژی دەسەلات بوو، دژی دەسەلاتی چینایەتی بوو، کە خودی نووسەریش ددانی پێداناوە.

“ هەر ئەو کاتە شێوە مەیلێکی دیکەی ئانارکیستی لە ئینتەرناسدیۆناڵی یەکەمدا جێورێی خۆی هەبوو . باکۆنین رابەرایەتی ئەم مەیلەی دەکرد .“

دیسانەوە کاتێک کە خوێنەر ئەم دوو پەرەگرافە لەیەکدەدات، ئەوەی لەلا دروستدەبێت، کە لە ئینتەرناسیوناڵی یەکەمدا دوو ئاراستەی ئەنارکیستی [بەو جۆرەی نووسەر یا ئەو سەرچاوانەی ئەو پشتی پێبەستوون، دورستیان کردووون] "ئەنارکیزمی پرۆدۆنی" و "ئەنارکیزمی باکونی" هەبوون. بەلام ئەمە دروستنییە و هیچ بنەما و سەرچاوەیەکی نییە. لە ئینتەرناسیوناڵی یەکەمدا ئەنارکیستەکان لە پیلانێکی چەپەڵدا کرانەدەرەوە، چونکە ئەوان پێیانوابوو، جیاوازی دیکتاتۆریی بۆرجوازی و دیتکاتۆریی پارتی پێشڕەو نییە، بەڵکو واوەتر لەوە پێیانوابوو، دیکتاتۆریی سوور چەوسانەوەی بێدەسەلاتەکانی کۆمەڵگە (چین و توێژە بەرهەمهێنەرەکان) دەگەیێنێتە لووتکە. ئایا ئەوەی کە لە مێژووی حەفتاساڵەی دەسەلاتی دیکتاتۆری سووری بۆلشەڤیکەکاندا ڕوویدا، هەر ئەوە نەبوو، کە باکونین لە ئینتەرناسیوناڵی یەکەمدا خستییە بەردەم کارل مارکس و پاشڕەوانی؟

“لە بری دەوڵەت داواکاری کۆمەڵگای رێکخراوو دامەزراوەی ئۆتۆنۆمی کرێکاران و خەڵکی چەوساوە بوو.“

ئەمەیان، دروستە و هەموو ئەنارکیستەکان سەراپای خەباتیان بۆ ئەو

ئامانجەیە. بەڵام دەبێت ئەوە ڕۆشنبێت، کە فیدرالیزمی ئەنارکیستی، فیدرالیزمێک نییە، کە لەسەرەوە پێکبێت و بسەپێنرێت، بەڵکو لەسەر بنەمای ئامادەیی ئازادانەی تاک و دواجاریش کۆمەڵە و کۆمونە و هەرەوەزییە ئازادەکان پێکدێت، وەک ئەوەی کە لە ڕاپەڕینی ١٩١٧ لە ئۆکرانیا و لە ڕاپەڕینی ١٩٣٦ی ئیسپانیا ڕوویدا. بەڵام ئەو " ئۆئۆتۆنۆمی"یەی کە نووسەر لەبارەیەوە دواوە، لە هزر و فەرهەنگی ئەنارکییەکاندا بە (خۆبەڕێوە-بەرایەتی هەرەوەزی) ناودەبرێت و لە ئۆتۆنۆمییەکەی بەعس و ئۆتۆنۆمییە ڕاستەقینەکەی ناسیونالیزمی کورد جیاوازە. خۆبەرێوەبەرایەتی کرێکاریی یا ئەنارکیی واتە ڕێکخستن و خەبات و بەرهەمهێنان و دابەشکردن و بەرگریکردن و بەڕێوەبردنی کۆمەڵگە لە خوارەوەڕا نەک پێچەوانەکەی.

لێرەدا پرسیارێک یەخەماندەگرێت: ئایا خوازیاری کۆمەڵگەی ڕێکخراو و دامەزراوەی خودموختاری کرێکاران و خەڵکی چەوساوە وردە-بۆرجوازییانەیە یا دەسەڵاتخوازیی و خۆبەڕابەرزانین و دیکتەکردنی ژیان بە کرێکاران و چەوساوان و ڕێکخستنەوەی کۆمەڵگە لە سەرەوەرا و دەستەمۆکردنی سۆڤیەتەکان ؟

وەڵامی ئەم پرسیارە کرۆکی ڕەخنەی ئەنارکیزم وەک هزرێکی ئازادڕەو لە ڕێڕەوی (مذهب) مارکسیزم وەک ئایدیۆلۆجیای پارتی پێشڕەو پێکدەهێنێت. لێرەدا پێویستە ئەوەش ڕۆشنبکەمەوە، کە ئەنارکیستەکان لە پێش (پرۆدۆن)ەوە تا هەنووکە لەجیاتی سیستەمی نێوەندێتی سەپێنراو، خوازیاری هەرەوەزییە ئازادەکانی ڕێکخراو لەسەر بنەمای یەکگرتنی فیدرالیستی دڵخوازانەی گروپ و ناوچە و شار و وڵات و کیشوەرەکانن و لەجیاتی دەوڵەت و سەروەریی چین و پارت، خوازیاری خۆبەڕێوەبەڕێتی کرێکاران و بەشەکانی دیکەی کۆمەڵن.

ئەگەر کێشەکانی نێوخۆی عیراق و پرسی نەتەوەکان و قەیرانەکانی دیی و کردنەدەرەوەی لەشکری داگیرکەری هاوپەیمان و کۆتاییهێنان بە دەستتێوەردانی دەوڵەتانی ناوچەکە بەنموونە بهێنینەوە، ئەوا لە ڕوانگەی ئەنارکییەوە تەنیا یەک ڕێگە چارە دەمنێتەوە، ئەویش بڕیار و ئامادەیی و مافی تاکەکانی کۆمەڵگەیە نەک ڕێکەوتنی خێڵ و پارت و سەرۆک و کوێربینی ناسیونالستی. کەرکووک وەک پارێزگەیەک کە دانیشتوانەکەی فرە ئایین و فرە نەتەوەن، دەتوانێت باشترین نموونە بێت: بەڕای من هەر دابەشکردنێک یا یەکگرتنێک دەبێت لەسەر بنەمای ئامادەیی خۆخواستانەی کۆمەڵە و کۆمونە و ئەنجومەن (شورا***) و هەرەوەزییە ئازادەکانی خودی دانیشتوانی دەڤەرەکان پێکبێت، کە تێیدا دانیشتوانی هەر گوندێک هەر شارێک هەر هەرێمێک ئازادانە و بەبێ دەستتێوەردانی دەرەکی و بەبێ سەپاندن لە سەروەرا، بڕیاری یەکگرتن و پێکهێنانی یەکگرتن یا جیابوونەوەی خۆی لەتەک ئەوانی دیکە لەسەر بنەمای فیدرالیزمی ئازادڕەوانە دەدات. هەروەها زمان و شێوەی پەروەردە و چۆنییەتی خۆبەڕێوەبەرایەتی خۆی دیاریدەکات، نەک بە سەپاندنی لە نێوەندەوە !

"<u>ئانارکیزمی باکۆنینی بڕوای بە خاوەنداریی سۆسیالیستی و هەڵوەشاندنەوەی هەموو جۆرە فەردییەتێکی بۆرجوازی هەبوو ، بۆیە بڕواشی بە خەباتی شۆڕشگێڕانە هەبوو ، هەتا لەم ڕێیەوە دەوڵەتی بۆرجوازی بڕووخێنێت و پەیوەندییە ئابوورییەکان ، لە بەرژەوەندی کرێکاران ، گۆڕانکاریی بەسەریاندا بێت ، بەبێ ئەوەی ئەم خەباتە شۆڕشگێڕانەیە ئامانجی دەستبەسەرداگرتنی دەسەڵاتی سیاسی و دامەزراندنی دەوڵەتی سۆسیالیستی کرێکاران بێت .</u> "

ڕاستییەکەی باکونین کە زۆربەی ناکۆکی و دژایەتییەکانی لەتەک کارل مارکس و پاشڕەوانی لەسەر ئەو دەرکە بوو، کە پێیانوابوو هوشیاری

شۆڕشگێڕانه له دەرەوەی کرێکارانەوە لەلایەن دەستەبژێکی کۆمونیستەوە دەبرێتە نێویان و هەر ئەو تێڕوانینە ئایدیالیستانەش بوو، کە ئەوانی بە خولانەوە لە خولگەکانی کۆمەڵگەی چینایەتی و پێداگرییان لەسەر پێداویستی مانەوەی دەوڵەت و دواجار دیکتاتۆری پێشڕەوان، هێشتەوە، بەڕاستی لەخۆرا دورینی قوماشێک لە ئەنارکیزم و دانانی مۆدیلی "باکونینی"بوون له سەری، ناجۆر و بێویژدانییە و لەنێو ئەنارکییەکاندا ئەمە دەچێتە خانەی سووکایەتی و بێڕێزی بە ئەنارکییەکان. نەک لەبەرئەوەی کە باکونین کەم دەنرخێنن، بەڵکو هەم بە بێڕێزی بەخودی (باکونین)ی دەزانن، کە پاشڕەوی هەبێت و هەم بە سووکایەتی بە خۆیانی دەزانن، کە تا ئاستی ئایدیالیست و پاشڕەواونێک دابگیردرێن. بەڕاستی پاشڕەویی و ملدان بە شوانەیی و ڕابەری، بۆ کەسانی هوشیار، ئەوپەڕی سووکایەتییە! من گەلێک بە داخم، کە نووسەر تا ئەو ئاستە خۆی داوەتەدەست قەدەری نووسینە بێبنەمانکانی (جەعفەری ڕەسا) !

ئەوەی کە ئامانجی ئەنارکییانی پێش باکونین و پاش باکونین، بە دەسەڵاتگەیشتن نییە، بەڵکو لەنێوبرنی دەسەڵاتە، لەبەر چییەتی (ماهییەت) ناسروشتی و نامرۆییبوونی دەسەڵاتە وەک کوتەکی سەری خەڵک و سەرووی ویستی خەڵک. چونکە لە کوێ دەسەڵاتدار هەبێت، بێدەسەڵاتیش هەیە و بوونی بێدەسەڵاتیش بەواتای نایەکسانی پێگەی ئابووریی و ڕامیاریی و کۆمەڵایەتیی تاکە بێدەسەڵاتەکان و لە بەرانبەردا بەرتەری و مشەخۆری دەسەڵاتداران، هەروەک لە دەوڵەتی بۆلشەڤیکدا جەنراڵەکانی پارت، بکوژ و ببڕ هەر خۆیان بوون و حەرەمسەراکانیان پڕبوون لە پرۆلیتێری خولام و کەنیزەک !

“ ئانارکیستە باکۆنینییەکان ڕۆڵێکی بەرچاویان لە کۆمۆنەی پاریسدا هەبوو ، بەڵام بە هۆی چەوتیی بیروبۆچوونەکانیان دەربارەی خەباتی سیاسیی

سەربەخۆی پڕۆلیتاریاو مەسەلەی دەوڵەت و کاری نهێنیی کەرتکارانەیان لە نێو ئینتەرناسیۆناڵی یەکەمداو دژایەتیکردنی رەوتی مارکسی ، لە کۆنگرەی ئینتەرناسیۆناڵدا ساڵی ١٨٧٢ لە بەرامبەر مارکسدا شکستیان هێناو لە ئینتەرناسیۆناڵ دەرکران . „

بەداخەوە دووبارە نووسەر کەوتووەتەوە دیاریکردنی ڕۆڵی سۆپەرمانەکانی دونیای ئایدیۆلۆجیا و لەتەک خۆشیدا کەوتووەتەوە ناکۆکی. لە برگەی یەکەمدا ئەنارکیزمی بێجگە لە پاشگرە باکونییەکەی، پۆزەتیڤ ناساندووە و تەنیا ڕەخنەی لە دژایەتی ئەنارکییەکانە بۆ دەسەلاتی ڕامیاریی و دامەزراندنی دەوڵەتی [سۆشیالیستی نا، بەڵکو] پارتیی و مارکسیستی. ئەمە سەد لە سەد ئاوایە و مێژووش دروستی ئەو بۆچوونەی ئەنارکییەکانی سەلماندووە و مۆزەخانەی لە کەلەسەر هەڵچنراوی دەولەتی بۆلشەڤیکی پشتبەستوو بەبۆچوونە دەسەلاتخوازییەکانی کارل مارکس، ئەوەی سەلماند. بەلام ئەزموونی کۆمونەی پاریس پێچەوانەی بۆچوونەکانی مارکس بوو و پەرتووکە بەناوبانگەکەی کارل مارکس لەبارەی کۆمونەی پاریس، لەژێر کارایی ڕەخنەی ئەنارکییەکان بەدیاریکراوی (میخائیل باکونین)دا بوو. نموونەش بۆ کارایی هزری ئەنارکییەکان لەسەر مارکس و هاوڕێکانی، دەتوانین زۆر بە دیاریکراوی و جوانی ئەو ڕستەیە بهێنینەوە، کە دەلێت "**ڕزگاری کرێکاران تەنیا بە دەستی خۆیان مەیسەر دەبێت**"، کە ناوازەترین ڕستەی نێو مانیفێستە و لەتەک بۆچوونەکانی دیکە، کە پێیانوایە هوشیاری شۆڕشگێڕانە لەلایەن کۆمونیستەکانەوە دەبرێتەوە نێو کرێکاران و کرێکاران بەخۆیان توانا ئەوەیان نییە و ناتوانن شتەکان دەرکبکەن، ناکۆکە و وەرگیراویی لە سەرچاوەی سۆشیالیزمی ئازادیخوازەوە بە ئاشکرا دیارە.

بەڵام ئەنارکییەکان، لەسەر ئەو بنەمایەی کە پێیانوایە هوشیاری بەرهەمی کەڵەکەبوونی ئەزموونی کار و بزووتن و ژیانی ڕۆژانەی مرۆڤ وەک مادە و کرێکاران وەک بەرەنجامی خەباتی ڕۆژانەیان هوشیاری چینایەتی و شۆڕشگێرانە بەدەستدەهێنن، هەر ئەمەش دەمانگەیێنێتە ئەو بڕوایەی کە ڕزگاری کرێکاران تەنیا لەسەر دەستی خۆیان مەیسەر دەبێت و هاتنەدی تەنیا لە توانانی خۆیاندایە![٥]

بەڵام نووسەر ئەگەر وشەی دەرکردنی لە پاش شکستهێنانی ئەنارکییە دروستکراوە باکونییەکان لە بەرانبەر سۆپەرمانیی (کارل مارکس)دا، ڕیزنەکردایە، دەیتوانی بۆ خوێنەر سەرنجراکێشبێت و ناچار بە خۆماندووکردنی نەکات، کە بەدوای سەرچاوەدا بگەرێت و بەو جۆرە نووسەریش بەئامانج دەگەیشت. بەڵام وشەی دەرکردن، هێندە سەروەرانە و دیکتاتۆرانەیە، دەستبەجێ لەلای خوێنەری ئازادیخواز وێنای دەسەڵاتخوازێکی شمشێربەدەست بۆ کارل مارکس دروستدەکات و لە بەرانبەردا ستەملێکراوی ئەنارکییەکان بەرجەستەدەکات و خوێنەر بۆ گەران لەدوی ڕاستی ڕووداوەکان هاندەدات.

دەرکردن، وەک نووسەر دانیپێدادەنێت و وەک خاڵی بەهێز دەیهێنێتەوە، زۆر قێزەون و زۆردارانەیە و هەم درێژکراوەی ئەو ڕێچکەیەی کارل مارکس بە دەرکردنەکانی نێو کۆنگرە و پلینۆمەکانی پارتی سۆشیالی-دیموکراتی ڕوسیە لەسەر دەستی خودی لینین لە ١٩١٨دا هەم بە دادگاییەکانی ١٩٥٦ لەسەر دەستی (ستالین)ی باوک بە لوتکە دەگات. ئەگەر خوێنەر سەرنجی چواردەوری خۆی بدات، ئەوا هەر لەم ڕۆژانەدا لەنێو پارتە کۆمونیستەکانی دەوروبەری خۆمان (لە عیراق و ئێران)دا درێژە و ڕەنگدانەوەی ئەو دەرکردنە ئایدیۆلۆجیایانە دەبینێت، کە وەک پاشاکان ئامادەنین، بێجگە لە بۆچوونی خۆیان گوێیان لە بۆچوونی جیاواز و دەنگی ناڕازی بێت!

“ لەگەڵ ئەوەشدا ئەم رەوتە هەر بەردەوامبوو . کاریگەرێتیی فیکری و سیاسی خۆی لەسەر بزووتنەوەی سەندیکایی ئەو سەردەمەدا هەبوو . ئەم کارتێکردنە لە مەیلێکی نوێدا رەنگیدایەوە کە لە دوا دەیەی سەدەی پێشوودا رێبازی باڵادەستی بزووتنەوەی سەندیکایی کرێکاران بوو . ئەم رێبازە بە ئانارکۆسەندیکالیزم(النقابیة الفوضویة) ناوی دەرکرد. “

نووسەر لە چەند پەرەگرافی پێشووتردا دووجار قسە لە تێکشکان و بێبەهاکردن "بێ اعتبار کردن"ی ئەنارکیستەکان لەسەر دەستی سۆپەرمانیی کارل مارکس دەکات، کەچی دووبارە ددان بە ئامادەبوونی مەیدانی ئەنارکیستەکان و کاراییان لە ڕەوتێکی دیکەدا چەند دەهە دواتر دەنێت، کە ئەو بە واژە باوەکانی فەرهەنگی ڕامیاریی دەسەڵاتداران، کە ئەنارکیزم (anarchos) بە ئازاوەچییەتی (فوضویة – Chaos ،Chaotic) شێواندووە و باڵی مارکسیستی (بە چەپ و ڕاستی سۆشیال-دیمۆکراسییەوە) نێو بزووتنەوەی سوشیالیستیش ئەم هەلەی قۆستووەتەوە و هێندەی دیکە نارۆشنیی لای لایەنگرانی خۆی دروستکردووە و بەوە نێویدەبات. ئەو سۆپەرمانییەش کە نووسەر لەبارەیەوە دەدوێت، دەموچاوشتنی سۆشیالیستە دەسەڵاتخوازەکانە لەو لیتاوەدا، کە ئیدئۆلۆگەکانی سەرمایەداری قاچییان تێژەنیوە. پرسیار ئەوەیە، بۆچی تا باس لە تێکشکاندنە، واژەی ئەنارکییەکان بەکاردەبات، بەڵام کاتێک سەرباری ئەو تیکشکاندنەی کە خۆی باسیدەکات، ئەنارکییەکان بە ڕەوت و تینێکی دیکەوە دەردەکەونەوە، بە “سەندیکالیزمی ئاژاوەچییەتی” ناویان دەبات[٦]!

ئەنارکۆ_سەندیکالیزم، ئەگەر وشە بە وشە بیکەینە کوردی، ئەوا بەواتای سەندیکالیزمی دژەسەروەری دێت، ئەگەر وردیشی بکەینەوە، ئەوا دەکاتە ڕێکخراوبوونی کرێکاران و بەشە چەوساوەکانی کۆمەڵگە لەسەر بنەمای

سەربەخۆیی لە سیستەمی ڕێکخراوەی قوچکەیی سەرەوخواری سەندیکا و ڕێکخراوە پاشکۆکانی پارتە ڕامیارییەکان و دەسەڵات. واتە بەرگرتن بە ئۆروستۆکراسی کرێکاریی و بەرپەرچدانەوەی هەوڵەکانی دەسەڵات و دەسەڵاتخوازان، کە بەناوی بەرژەوەندی گشتی و چینی کرێکارەوە ئەنجامیاندەدەن، واتە سەربەخۆیی چەوساوان لە هەژموونی ئابووریی و ڕامیاریی و میدیایی سەروەران، واتە هەوڵێک بۆ گێرانەوەی ویست (ئیرادە) بۆ مرۆڤی چەوساوە بۆ بڕیاردان لەسەر چارەنووسی خۆی و وەلانانی ڕۆڵی میانجیگەرانە (واسیتەگەرایانە)ی دەستەبژێر و ڕامکارانی نێوپارلەمان، ئەوەش بە ئەڵتەرناتیڤی بەخۆهاتنەمەیدان و بەخۆبڕیاردان و بەخۆبەڕێوە- بردن. ئەمەش لەسەر بنەمای پرسیارێکی زۆر سادە سەری هەڵداوە "من بۆ دەتوانم بەرهەمبهێنم، من بۆ دەتوانم خزمەتکاریی سەروەران بکەم، من بۆ دەتوانم سەرکوتگەر بم و بۆ دەتوانم دەسەڵاتی دونیا بڕوخێنم، بەڵام کاتێک کە دێتە سەر بڕیاردان و بەڕێوەبردن، بۆ دەبێت بە کەسانی دیکەی هیچ لەباردانەبووی بسپێرم و بیانکەمە سەروەری خۆم؟

ئەو پرسیارە سادەیە، ئەم وەڵامە سادە بە دوای خۆیدا دەهێنێت "من هەر ئاوا کە دەتوانم بەرهەمبهێنم، ئاواش دەتوانم دابەشیبکەم، هەر ئاوا کە دەتوانم بڕوخێنم، ئاواش دەتوانم چێیبکەمەوە و بەڕێوەبەری خۆم بم. بەڵام بە شێوازێک، کە چیدی ڕۆڵی دەستەبژێر و نوێنەران و ڕامکاران پێویستنابێت و تاکی ئازادئەندێش پێویستی بە شوانەیی ڕامکاران نابێت، تا دەر و ماڵی پێبکەن !

ئایا، بێجگە لە ڕوانگەی دژەسەروەری، ئەم تێڕوانینە هیچ ئاژاوە و خەیاڵیبوونی تێدایە؟ پرسیار ئەوەیە، بۆچی نووسەر هانای بۆ دەستەواژە و پێناسەی ئامادەکراوی کەسانی نائەندێشمەند بردووە؟

“ئانارکیزمی هاوچەرخ – وەکو لە پێشەوە ئاماژەمان بۆکرد – بە هەمان ڕێچکەی ڕێبازە کۆنەکەدا دەڕواتەوەو لە هەلومەرجی شکستی سۆسیالیزم و وەرچەرخانی بە سەرمایەداریی دەوڵەتی و پاشان هەرەسهێنانی لەبەردەم سەرمایەداریی بازاڕی ئازاددا کەڵکی وەرگرتووەو هەر بە هەمان تێزەکانی پێشینانی خۆیانەوە ململانێی کۆمۆنیزمی مارکس دەکەن .“

لێرەدا پێویستبوو، کە نووسەر هەڵوێستەیەکی لەسەر ئەو پێناسەیە بۆ ئەزموونی ڕاپەڕینی ئۆکتۆبەر بکردایە یا خۆی لەو باسە نەدایە، چونکە پەنجەی خستووەتە سەر سەرەداوێک، کە زۆرێک لە مارکسیستەکان خۆیانی لێ لادەدەن، ئەویش شکستی بزاڤی سۆشیالیستییە نەک سۆشیالیزم ! پرسیار ئەوەیە کە لەسەر دەستی کێ؟ کێ بەرەو سەرمایەداری وەریچەرخاند و کێ زەمینەی هەرەسهێنانی وەک چەپکە-گوڵێک لە ١٩١٨-١٩٨٩ خستە سەر مێزی ئیدئۆلۆگەکانی سەرمایەداری؟ کێبوون ئەوانەی کە لە ڕاپەڕینی ١٩١٧دا، لە ڕاپەڕینەوەی ١٩٢١ی کرۆنشتات، لە ئەنجومەنەکانی ١٩١٨ی ئاڵمانیا، لە ڕاپەڕینی ١٩٣٦ ئیسپانیا، لە ڕاپەڕینی ١٩٥٦ی (هەنگاریا)دا، خەون و ئارەزووی سۆشیالیستخوازانی خۆشباوەڕ بە بۆلشەڤیزمیان خستە ژێر چەکمەی نێوەندە سەرمایەدارییەکان؟

“ئانارکیزمی سەردەم یەک حزب یان ڕێکخراو یان پێکهاتەیەکی ئینتەرناسیۆنالیستی نییە . لە نێو ئانارکیستەکاندا مەیلی جیاجیا لەسەر مەسەلە جیاجیاکانی بزووتنەوەی کرێکاری هەیە ، واتە یەک ڕێبازی یەکگرتووی نییە . لەگەڵ ئەوەشدا ڕەوتێکی چالاکی نێو وڵاتە ئەورووپاییەکانەو بوونێکی واقیعییان لە بزووتنەوەی کرێکاریدا هەیە و ، لە بزووتنەوەی دژە راسیزمدا ڕۆڵێکی دیاریان هەیە .“

نووسەر لە خامەی (جەعفەری ڕەسا)وە ئەنارکیزم دەناسێت، بۆیە پێیوایە

ڕۆژگارێک هەبووە، کە ئەنارکیزم پارت یا یەک پارتی هەبوو‌بێت. ئەنارکیزم [ئازادیخوازی، دژەسەروەری، دژە دەستەبژێری، دژە شوانەیی، دژە ڕابەری] لە هیچ سەردەمێکدا پارتیی نەبووە و لایەنگری پارتایەتی نەبووە، تا پارتەکەی جیهانی یا ناسیونالی بێت. هەر ئاوا ساتێک لە مێژووی ئەم ڕەوتە هزرییەدا پەیدانابێت، کە لە قالبی پارت درابێت، ئاواش ساتێک لە مێژووەکەیدا بەدیناکرێت، کە نێونەتەوەیی نەبووبێت. بنچینەی کار و بیرکردنەوەی ئەنارکی ئەمەیە "**خۆجێی چالاکی بکە و جیهانی بیر بکەرەوە**"، واتە ئەنارکییەک ئەگەر بۆ هەفتەیەک بە گەشتوگوزاریش بچێتە گوند یا شار و وڵاتێکی دیکە، ئەوا لەو هەفتەدا وەک خەڵکی ئەو شوێنە چالاکیدەکات و هیچ شوناسێکی نەتەوەیی و نیشتمانی و ئایینی و ڕەنگ و ئایدیۆلۆجی نییە، لە هەر شوێنێکیش بێت، هەر جیهانی بیردەکاتەوە. ئەوەی ئەنارکیزم ئاراستەی جیاجیای تیدایە، یەکەم نیشانەی زیندووبوونی ئەو هزرەیە و دووەم نیشاندەری جیاوازی نێوان ئازادی هرز و پەیڕەوگەری ئایدیلۆجیایە. ئەنارکیزم هزرە و هزریش گەشەدەکات و شیاوی گۆڕانە، ئایدیلۆجیاش پەیڕەوە (مذهب) و دژی هەر گۆڕان و تازەگەرییەکە و دۆگمە. ئەنارکیزم هەر لە سەرەتاوە وەک پراکتیک لە کۆمەڵگە کۆنەکاندا شێوە و شێوازی جیاوازی لەخۆگرتووە و دواتریش وەک هزر لەلایەن بیریارانییەوە شێوەی جۆراوجۆری لەخۆگرتووە و باڵی بۆ هەموو بوارەکانی ژیان هاویشتووە. بەڵام ئەوەی کە نووسەر بە جیاوازی دەبینێت، جیاوازی نییە، بەڵکو ئامادەیی مەیدانییە؛ بۆ نموونە ئەنارکییەکی سەوز و ئەنارکۆ_ سەندیکالیستێک یا ئەنارکییەکی هاوسێکسگەرا و ئەنارکۆ_فێمینیستێک نەک لەتەک یەکدی ناکۆکنین، بەڵکو وەک پەنجەی دەستێک تەواوگەری یەکدین و بەبێ بوونی هەر یەک لە لکەکانی، ئەنارکیزم ناتەواو و نیوەمردوو دەبێت.

پێویستە ئەم خاڵە لەلایەن ئەنارکیستە نۆپاکانی کوردستانەوە بەڕۆشنی

دەرکبکرێت، ئەنارکیزم لەجیاتی زیندانیکردنی ژیان و بزاڤ لە دۆگمی ئایدیلۆجیا و چوارچێوەی پارتدا، بە فرەڕەنگییەکەیەوە موتوربە بە ژیان دەبێت و دواجار یەک ئامانج هەموومان لە سەنگەرێکدا کۆدەکاتەوە، ئەویش زیندووکردنەوەی گیانی خۆبڕیاردان و خۆجێبەجێکردن و خۆبیرکردنەوە و خۆبەڕێوەبردنە لە تاکەکاندا، کە سەروەریی چینایەتی بەدرێژایی هەزاران ساڵ لە تاکەکاندا کوشتویەتی و بە میانجیگەری و شوانەیی دەستەبژێر و پارتەکان جێگەی گرتووەتەوە.

"ئانارکیزمی ئیمڕۆ - ئەگەرچی لەسەر هەمان پێگەی جووتیاریی نێو چینی کرێکاری سەدەی رابردوو دانەمەزراوە - بەڵام لەسەر رەگی چینایەتی وردەبۆرجوازی رواوەو خۆی راگرتووەو ئامانجە ئابووری و سیاسییەکانی ئەم چینە نائومێدو ناڕازییە دەردەبڕێت . باڵادەستیی سەرمایەداریی جیهانی و توندتربوونەوەی چەوساندنەوەو دڕندەییەک کە سەرمایەداری بەسەر ئەم جیهانەیدا سەپاندووەو ، سیاسەتی کۆنترۆڵکردنی سەربازییانە بۆ جیهان ، وەک تەواوکەری سیاسەتی جیهانیبوونەوەی ئابووریی سەرمایەو دەسەڵاتی سیاسی بۆرجوا لەژێر پەردەی دیموکراسی و مافی مرۆڤدا ، ئەم سیاسەتانە رێبازی ئانارکیستی سەردەمی گۆشەگیرتر کردووەو لە تەنوورەی تێژە ئانارکیستییە کۆنەکاندا گێژدەخۆن و جیهانی دەوروبەریان - هەروەک پێشینانیان - بەلێلی و ئاوەژوو دەبینن . „

هەروەک لە شتەکانی دیدا لەتەک مارکسیستەکاندا دەکەوینە ناکۆکییەوە، ئاواش لە دیاریکردنی پێناسەی وردەبۆرجوازیدا دەکەوینە ناکۆکییەوە. پێش ئەوە حەزدەکەم بپرسم، بۆچ دەبێت پاش سەد و ئەوەندە ساڵ هێشتا تاقە مارکسیستێک نەیتوانیوە لە جاڵجاڵۆکەکانی ئایدیلۆجیا ڕزگاربێت و بۆ تەنیا جارێک لە خۆی بپرسێت، پاش ئەو هەمووە ڕووداوە خەمناکانە و دەرکەوتنی ئەو هەموو ناکەتوارییانەی مارکسیستەکان، ئەرێ کاتی ئەوە

نەهاتووە لە خۆمان بپرسین وردەبۆرجوازی چییە و چ دەعبایەکی ئەفسوناوییە؟

وردەبۆرجوازی، چینێکی دیاریکراوی کۆمەڵایەتی خاوەن پێگەی ئابووریی نییە، بەڵکو ئاراستەیەکی ناڕازی نێو کۆمەڵگەی چینایەتییە، کە چارەسەرەکان لە چوارچێوەی سنوورەکانی هەمان سەروەریدا دەبینێت. چونکە بە بۆچوونی من، چین و توێژەکانی دەرەوەی کرێکاران، کە سەروەرنین، ناچنە خانەی بۆرجوازی یا وردەبۆرجوازییە. بەڵکو تەنانەت بەشێک لە بەڕێوەبەران و داردەستەکانی دیکەی سەروەران، لە چوارچێوەی هەمان سیستەمدا کرێگرتەن، واتە خاوەنی خۆیان نین. ئەوەی کە لای مارکسیستەکان، مامۆستا و جوتیار و پیشەگەر و خوێندکار و دکتۆر و پارێزەر، دەبنە وردەبۆرجوا، لای من بەرهەمی ڕەنج و کاری خۆیان دەخۆن، ئیدی ئەو کارە بەرهەمێکی مادی هەبێت یا هۆشی، هیچ لە بەرهەمهێنەربوونیان ناگۆڕێت و لە سایەی سەروەری چینایەتیدا ئەوانیش کرێگرتەن. لە بەرانبەردا لای من وردەبۆرجوازی واتە تێڕوانین و ئاراستەیەک، کە ناتوانێت لە دەرەوەی سنوورەکانی کۆمەڵگەی چینایەتییەوە دونیاییەکی دیکە بەبێ چەوسانەوە و کوشتوبڕ و سەروەری وێنابکات و ناچار دەستەودامێنی ڕیفۆرمکردنی سەروەری دەبێت و هیوای بە دڵنەرمکردنی سەروەران یا لە باشترین باردا پێوایە، کە ئەگەر خۆی لە جێی سەروەرانی هەنووکەیی، سەروەر بێت، ئەوا کۆمەڵگە ئازاد و یەکسان دەبێت و لە سایەی سۆزی ئەودا بۆ مرۆڤایەتی، دادپەروەری کۆمەڵایەتی بەرپادەبێت !

ئایا ئەمە کرۆکی هەموو بیرکردنەوەی باڵە مارکسیستەکان (سۆشیال-دیمۆکرات و بۆلشەڤیک و مائۆئیست و ..تد) نییە؟ ئایا ئەوە ئەوان نین، کە سۆشیالیزم (هاوبەشیکردنەوە) بە بەدەوڵەتیکردنەوەی کەرتەکانی بەرهەم-

هێنان و کێڵگە و خانووبەرە و شەقامەکان و تەپۆڵکەکان لە سایەی سەروەری خۆیاندا دەبینن، ئەوەی لە ڕوسیە و بلۆکی ئەورووپای خۆرهەلاتی و ئاسیا و ئەفریکا پێیهەستان ؟

وردەبۆرجوازی، واتە تێڕامان و ئاراستە و خواستی هاوتەریب لەتەک بۆرجوازیدا، هەر ئەوەی کە لە ڕوسیە ڕویدا، وردەبۆرجوازی ناڕازی لە پاشایەتی ڕوسیە و خوازیاری پێشکەوتنی ڕوسیە وەک ولاتانی پیشەسازی ئەوسا بە پێشڕەوی بۆلشەڤیکەکان، توانی سەروەری چینایەتی لە سڕینەوە ڕزگاربکات و لە شێوەی دەسەلاتی تاکە پارتێکدا ڕێکیبخاتەوە و هەمان مشەخۆری (بۆرجوازی) و هەمان دەسەلاتی سەرووخەلکی و هەمان سیستەمی نایەکسانی کۆمەلایەتی چێبکاتەوە و لەجیاتی سۆشیالیزەکردنی کەرتەکان و کێڵگەکان و سامان و داهاتی کۆمەڵگە، هەستا بە بەدەوڵەتیکردنی و جێگرتنەوەی تزارەکان بە سەرانی "پارتی پێشڕەو" و گێڕانەوەی بەرتەرییەکانی جاران، بەلام ئەم جار لەجیاتی ئەوەی بۆ خانەوادەیەک بن، خستنیانە خزمەت خێزانێکی گەورەتر، کە پارتە. ئایا ئەمە ترۆپکی بالاکردن و تاقیکردنەوەی ڕێگەچارەکانی وردەبۆرجوازی نەبوون؟

ئایا دەکرێت نووسەر بۆ ئێمەی ڕۆشنبکاتەوە، چۆن هەوڵ بۆ کۆنترۆڵکردنی کارخانەکان لەلایەن کرێکارانەوە، دابەشکردن و هاوبەشکردنی زەوییەکان، کۆمەلایەتییکردنەوەی بەرهەمهێنان و خۆبەڕێوەبردن و دابەشکردن، کە لە هەموو سەردەمەکاندا ئامانجی ئەنارکییەکان بووە، دەچێتە خانەی تێڕوانینی وردەبۆرجوازییەوە و لە بەرانبەردا دەوڵەتیکردن و سەروەریی پارت و دیکتاتۆریی جەنڕاڵەکانی پارت و کۆیلەتی چینەکانی دیکەی کۆمەڵگە بۆ سەرانی پارت، دەچێتە خانەی ئازادی و یەکسانبوون ؟ یا ئەو دەستەواژانە هەر قسەیەکن و بە زاری (مارکس و لێنین)دا هاتوون و سەرنجدان و وردبوونەوە لێیان و

بەراوردکردنیان بە ڕووداوەکان و کارکردی ئەنارکییەکان لە ڕاپەڕینەکاندا دەچێتە خانەی بڤە و لادان لە ئایینە دونیاییەکەیان ؟!

ئەگەر بڕیاربێت وردەبۆرجوازی چینێک بێت، ئەوا تەنیا چەپەکان کە بەنێوی سۆشیالیزمەوە دەسەڵات دەخوازن، دەتوانن ئەو چینەبن و ئەگەر لایەنگیری لە مانەوەی سەروەری چینایەتی وەک تاک لە دەرەوەی چینی سەروەر بوونی هەبێت و تەنیا حەزێک بێت، ئەوا پارتی ڕابەر و پێشڕەوی بۆلشەڤیکەکان، بەکردەوە و بە بەگرتنەبەر و بە بەکاربردنی هەموو توانای سیخوڕیی و سەربازیی و زیندان و گوللەبارانکردنی بەکۆمەڵ و کوشتو- بڕی خەڵکی شار و گوندان، بە هەموو توانایەکییەوە سەروەریی چینایەتی بەسەر کۆمەڵگەی ڕاپەڕیوی ڕوسیە و شۆڕشگێڕانی ڕوسیەدا سەپاندەوە!

تا ئێستا بەدرێژایی تەمەنی سیستەمی سەرمایەداری بۆ جارێک نەماندیوە و نەمانبیستووە لە هیچ گۆشەیەکی دونیادا دەوڵەت و وڵاتێک هەبێت، کە وردەبۆرجوازی بەڕێوەبەری بێت یا بڵێین لەم هەڵبژاردنەدا وردەبۆرجوازی دەسەڵاتی گرتووەتەدەست. بەگوێرەی لۆجیک ئەگەر وردەبۆرجوازی چینی کۆمەڵایەتیی بووایە، ئەوا دەبوو لە ماوەی چەندە سەدەدا و لەو هەموو جەنگە جیهانی و ڕاپەڕین و شۆڕش و ڕوخان و کودەتایانەدا ، بۆ تەنیا جارێک ڕوویبدایە، کە وردەبۆرجوازی وەک چینێکی کۆمەڵایەتیی خاوەن پێگەی ئابووریی و ڕامیاریی، ببووایەتە سەروەر و دەسەڵاتدار !

بەڵام وردەبۆرجوازی وەک ئاراستەیەکی دەسەڵاتخوازیی دەستەبژێرێکی ڕامیاریی خۆڕێکخستوو لە "پارتی پێشڕەو"دا، کە تیرِوانینی بۆ گۆڕان و ڕێکخستنەوەی کۆمەڵگە نەیدەتوانی لە دەرەوەی خولگەی سەروەری چینایەتی و دیکتاتۆری پارتەوە بێت، لە تێکشکانی دەسەڵاتی سەروەریی تزارەکاندا توانی بە فریودانی کرێکاران و بەناوی ئەوانەوە دەسەڵات

بگرێتەدەست و هەر بەناوی خودی کرێکارانەوە بزاڤی سۆشیالیستی سەرکوتبکات و کۆمەڵگە لە سایەی دەسەڵاتەکەیدا بکاتە زیندانێکی گەورە بۆ کرێکاران! دیسانەوە ناچارم بپرسم، کامەیە سۆشیالیزمی وردەبۆرجوازی؛ ئەفسانەی دەوڵەتی باش و کرێکاریی یا هەوڵدان بۆ تێکشکاندنی پایەکانی سەروەریی و هاوبەشیکردنەوە و هەرەوەزیکردنەوەی کۆمەڵگە لە دەرەوەی پێکهاتە قوچکەییەکانی سەروەری؟

"ئانارکیستەکان پەیوەندی نێوان ریفۆرم و شۆڕش نابینن و یەکلایەنە سەیری هەر لایەنێکیان دەکەن . پەیوەندیی دیالێکتیکی نێوان گەشەکردن و شۆڕش لە کرداری پەرەسەندنی کۆمەڵایەتیدا نابینن ، بۆیە یەکسەرو راستەوخۆ بێ پێشەکی پێویست و سازکردنی خەباتی سیاسی رێکخراو و شۆڕشگێڕانەی چینی کرێکار دەیانەوێت لە چاوترووکاندنێکدا کۆمۆنیزم بێتەدی . بەرنامە لەلای ئەوان هەر یەک بەرنامەیە ئەویش بەرنامەی (شۆڕشی کۆمۆنیستی) یە ، بەرنامەی هەڵوەشاندنەوەی سیستمی سەرمایەیە بە یەک گورزو سەرهەڵدانی کۆمۆنەیەکی جیهانییە . بەرنامەی لانی کەم لە شۆڕشدا رەفز دەکەن و بە بەرنامەی ریفۆرمی بۆرجوازی لە قەڵەم دەدەن . „

لێرەدا سەرنجی خوێنەر بۆ ئەوە ڕادەکێشم، کە نووسەر پێچەوانەی شتی نارەوا دانەپاڵی ئەنارکیستەکان، لێرەدا بەپێچەوانەوە بە زیادەڕەوی تۆمەتبارییاندەکات. ئەمە بۆ خوێنەری وریا بەجێدەهێڵم و خۆی دەتوانێت بەراوردی پەرەگرافەکانی نووسەر بکات!

لای ئەنارکسیستەکان لەسەر ئەو بنەمایەی، کە خۆیان بە مامۆستا و شوانەی چەوساوان نازانن، هەر ئاواش لەو بروایەدانین، کە شۆڕش

بۆمبایەک بێت و لە کاتژێری سفردا لە دەمی ڕابەرانەوە فڕدرێتە کۆمەڵگە و بتەقێتەوە. شۆڕش لای ئەنارکیستەکان واتە چالاکی و خەباتی ڕاستەوخۆی هەر ڕۆژە، کە تەنیا هۆکار و بەرهەمهێنەری هوشیاری شۆڕشگێڕانەی چەوساوانە و سەنگینیکردنی ئەو هوشیارییە بەلای هەلگێڕانەوەی کۆمەڵگەی چینایەتیدا، دەبێتە خاڵی کۆتایی؛ بەواتایەکی دیکە ئەنارکییەکان خەباتی ئابووریی، ئەوەی کە مارکسیستەکان بە ڕیفۆرمی ناودەبەن، بە سەنگەری کەتواری و ڕاستەقینەی کرێکارانی دەزانن و خەباتی ڕاستەخۆ Direct Action بە تەنیا شێوازی ئەو خەباتە و ڕێکخراوە جەماوەرییە سەربەخۆکان بە تاکە چوارچێوەی سروشتی و گونجاوی ئەو خەباتە دەزانن و هەموو هەنگاوێکی شۆڕشگێڕانە و سەربەخۆی ئەو خەباتە لە دەرەوەی بڕیاری سەروەران و پارتە ڕامکارەکان، بە بەشێک لە شۆڕش دادەنێن و شۆڕش لای ئەوان کۆی ئەو خەباتە و سەرکەوتنییەتی.

شتێکی دیکە کە پێویستە ڕۆشنبکرێتەوە، ئەوەیە کە خەبات بەرهەمی فێرکاریی ئایدیۆلۆجیانەی سەرانی پارت نییە، خەبات ئەو کۆششەیە، کە شەیداییمان بۆ ئازادی و پێداویستی ژیان و مانەوە بەسەرماندا دەیسەپێنێت و دەیکاتە هۆکارێک بۆ ڕزگاربوون، نەک ئەوەی ئێمە وەک ڕۆبۆت لەلایەن کەسانێکەوە فێری خەبات و خواردن و خەوبینین بکرێین. هەروەها ئەنارکییەکان خوازیاری شۆڕشی کۆمونیستی [بەو واتایەی مارکسییەکان] نین، بەڵکو خوازیاری کۆمەڵگەی ئەنارکی [سۆشیالیستی]ن.

من نازانم نووسەر لە کوێدا ئەوەی خوێندووەتەوە، کە ئەنارکییەکان بەرنامەیان هەیە و ئەو بەرنامەیەش "بەرنامەی شۆڕشی کۆمونیستی"یە؟ بەڵام بەگوێرەی ئەو سەرچاوانەی کە نووسەر دەستنیشانی کردوون، ئەوا ئەو (گروپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست ICC)، کە گروپێکی مارکسیستن و لە پارتایەتیدا لەتەک (لێنین)دا پێشبڕکێدەکەن و مارکسیزمیشیان

گەیاندووەتە پلەی ئایینێکی دونیایی، بە ئەنارکیست تێگەیشتووە و ئەمەش یەکێکە لەو بەدبەختییانەی کە دۆگمی مارکسیزم وەک ئایدیۆجیا بووەتە هۆکاری ئەوەی کە مارکسیستێکی کوردستان، مارکسیستێکی کوردزمانی نیشتەجێی ئۆروپای لێ ببێتە ئەنارکیست !

من وەک ئەنارکییەکی ئەم سەردەمە، نەک باوەڕم بەهیچ بەرنامەیەکی ئامادەکراو نییە، هەر هەوڵێک لەلایەن دەستەبژێریکەوە بۆ دیاریکردنی ئاراستەی بزووتنێک کە هێشتا ڕووینەداوە، بە ئایدیالیزم دەبینم و ئەوەی پێیوایە دەتوانێت ڕێڕەو بۆ کەسانی دیکە دیاریبکات، سەری لە دڵسۆزییەکانی پێشەوا [ستالین و هیتلەر و سەدام]ەوە دەردەچێت، کە خۆی ناچاردەبینێت، کۆمەڵگە و خەونی مرۆڤەکان ئاوا لە قاڵببدات، کە لەتەک چوارچێوەی بەرنامە و ئایدیۆلۆجیاکەیدا بگونجێت. ئەگەر نووسەر بە هەمان پێوەری مارکسیستی ئەم قسانەی من بە لادان لە ئەنارکیستانی پێش خۆم دەبینیت، تکایە با سەرنجی ئەو گوتەیەی باکونین "**هەر کەسێک، بۆ پاش شۆڕش پلان و نەخشە دابڕێژێت، کۆنەپەرستە**" بدات و ئینجا پەیامی لێبوردن بۆ گروپە هاوئایدیالۆجیاکەی خۆی بنێرێت، کە ستەمێکی زۆری لێکردوون و ئەوانی مارکسیستی بە ئەنارکیستبوون تۆمەتبارکردووە !

ئەنارکییستەکان تەنیا بەرنامەی لایەنیکەم ڕەتناکەنەوە، وەک دەبینیت، بەرنامە بەگشتی ڕەتدەکەنەوە. چونکە ئەنارکیستەکان نە ڕابەرن و نە فێرکار و نە فریادڕەس و نە فریشتە، ئەنارکییەکان جەنگاوەری گومناوی کۆڕی خەباتن و لە شوێنی خۆیان و لە کۆڕی خەباتی ڕۆژانەدا قسە دەکەن و کار و چالاکی گەڕەکێکی ئەولاتر بە خودی نیشتەجێیانی ئەوێندەرێ دەسپێرن، هەروەک لە کۆمونەکانی ئۆکرانیا و هەرەوەزییەکانی ئیسپانیادا پێیهەستان و یەکەمین جەنگاوەر و بەرەنگاریگەری دوژمن،

یەکەمین جوتیار و کرێکاری دەستپێشخەری کارگە و کێڵگەکان، بەڵام دوابڕیاردەری کاروبارەکان بوون. واتە تەواو پێچەوانەی بۆلشەڤیکەکان، کە دوایین جەنگاوەر و دوایین کرێکار و دوایین جوتیار، بەڵام یەکەمین مشەخۆر و یەکەمین بڕیاردەر و یەکەمین سەرکوتگەر بوون!

"ئانارکیستەکانی ئیمڕۆ مەسەلەی دەوڵەت لە بنەڕەتەوە ڕەتدەکەنەوەو دەوڵەت بە پێویست نازانن . ئەوان بڕوایان وەهایە کە هەر بیانوویەک بۆ پێویستبوونی دەوڵەت لەژێر سایەی چینی کرێکاردا بهێنرێتەوە ، دەوڵەت لە دەوڵەتبوون ناخات ، وەک دەڵێن : دەوڵەت ئامرازەکانی بەکارهێنانی دەسەڵاتی سەرکوتگەرانەی خۆی هەر دەوێت و پۆلیس ، لەژێر سایەی سیستمی بۆرجوازیدا بێت یان سیستمی پرۆلیتاری ، هەر پۆلیسە ."

ئەگەر ئەنارکیستەکان مەبەست لە کەسانێک بن، کە لێرەو لەوێ تێڕوانینی خۆیان تۆمارکردووە، ئەوا هەر لە (ویلیام گۆدوین)ەوە تا ئەنارکییەکانی ئەم ساتە، دەوڵەت بە هەموو شێوەکانییەوە ڕەتدەکەنەوە، ئەوەش لەبەرئەوەی کە پێیانوایە دەوڵەت لە دەستی مندا بێت یا لە دەستی فڵانە مەلا و پێشمەرگەی ناسیونالیست و سەرمادارردا، هیچ لە کرۆکە چینایەتییەکەی ناگۆڕێت، ئیدی لەم ڕۆژگارەشدا وەک پێش ڕاپەڕینی ١٩١٧ هیچ پێویستمان بە مشتومڕ و بیرلێکردنەوە و بەڵگەهێنانەوە نییە، تەنیا ئەوەندە بەسە بڵێین، ئەگەر ئایدیۆلۆجیا بواری تێگەیشتن لەو ڕاستییانەی ئێمە دەیانڵێین نادات، فەرموون سەرنجی هەنگاوی برایەکانی خۆتان بدەن، بزانن دەوڵەتەکەی ئێوە ڕووی دەوڵەتی ئەوەکانی دیکەی سپینەکردووە؟ بزانن چۆن خەڵکی ڕوسیە و ڕۆمانیا بەدەستی خۆیان هاوئایدیۆلۆجییەکانی ئێوەیان لە دەسەڵات هێنایەخوارەوە، ئایا ئەوە جێی پرسیار نییە، بپرسین ئاخۆ ئەوە چی بووبێت، ئاوای لە کرێکارێکی ڕوسیزمان کردبێت، بەس بەمەرجێک لە زیندانی بۆلشەڤیکەکان بێتەدەرەوە، ئامادەبێت تەن بە

سێکسفرۆشی و تلیاکفرۆشی و بێکاری و بێلانەیی و شەڕ و کوشتارەکانی دونیای سەرمایەداری بدات، هەروەک چۆن عیراقییەکان ئامادەبوون چەپڵەیان بۆ لەشکری داگیرکاری ئەمەریکی لێدەن، بەس بەمەرجێک لەو ڕژێمە دیکتاتۆرە ڕزگاریان ببێت!

ئایا ئەمە دروستی ئەو گوتە ئەنارکییانەمان بیرناخاتەوە، کە دەڵێت **"یەکسانی لە سایەی دەوڵەتدا بریتییە لە یەکسانی زیندانیان لە پۆشاک و خواردن و هاتوچۆی ڕاڕەوەکانی زیندان"** یا ئەوەی کە دەڵێت **"یەکسانی بەبێ ئازادی کۆیلەتییە و ئازادیش بەبێ یەکسانی بەهرەکێشی"**؟ [٧]

"ئانارکیستەکان بە راشکاوی رایدەگەیەنن کە ئامانجیان : نە تێکشکاندنی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری ، نە بنیاتنانی دەوڵەتی حزب ، نە حکومەتی کرێکاری ، نە حکومەتی شووراییو نە پیادەکردنی دەسەڵاتی سیاسی پرۆلیتاریایە . ئەوان لە یەک قسەدا ئەوە دەردەخەن کە ئامانجیان : نە گۆڕینی دەوڵەتی دیکتاتۆرییە بە دەوڵەتی دیموکراسی و نە گۆڕینی دەوڵەتی بۆرجوازییە بە دەوڵەتی پرۆلیتاری ، بەڵکو ئامانجیان لەناوبردنی دەوڵەتە بە هەموو چەشنەکانییەوە ، بە دەوڵەتی پرۆلیتاریاشەوە ، چونکە پرۆلیتاریا پێویستی بە سەروەرێتی لە کۆمەڵدا نییە ."

لێرەدا نووسەر بێویژدانییەکی گەورە بەرانبەر ئەنارکییەکان دەکات و جارێکی دیکە تێکستەکانی ڕێکخراوێکی داخراوی مارکسیستی هاوسەنگەری خۆی دەکاتە هی ئەنارکییەکان! ئەگەر لە سەراپای مێژووی هزریی ئەنارکیدا نەک هەموو ئەنارکییەکان، تەنیا یەک ئەنارکی هەبوو، کە بە ڕاشکاوی و ناڕاشکاوی گوتبێتی، نووسیبێتی، بیریشی لێکردبێتەوە و نیازیشی هەبووبێت، کە ئامانجی تێکنەشکاندنی [پاراستنی] بەرهەمهێنانی سەرمایەداری بێت، ئەوا لەم ساتەوە من نەفرەت لە ئەنارکیزم دەکەم،

هەوەک چۆن لە بۆلشەڤیزمی دەکەم، کە سەروەری چینایەتییان پاراست! دیسانەوە داوا لە نووسەر دەکەم، لە کوێدا دەتوانێت تاقە یەک ڕستە لە سەراپای ئەدەبیاتی ئەنارکیدا پەیدابکات، کە پاڵپشتی ئەو بۆچوونەی بکات؟

بەڵام ئەنارکییەکان بە ڕاشکاوی دەڵێین، دەوڵەت دەسکەلای هەر چین و پارتێک بێت، واتای بوونی پێداویستی سەرکوت و ڕاگرتنی سەروەری دەگەیێنێت. لای ئەنارکییەکان سەرکوتگەر، هەر سەرکوتگەرە چ کرێکار بێت یا بۆرجوا، چ ناسیونالیست بێت یا کۆمونیست ! ئەگەر کۆتایی ئەو "شۆڕش"ەی کە مارکسیستەکان پاگەندەی بۆ دەکەن، بە سۆشیالیزم دێت، ئیدی دەیانەوێت دەوڵەتداریی بەسەر کێدا بکەن و کێ لەژێر سەرەنێزەی دیکتاتۆرییەکەیاندا ڕاگرن؛ کرێکاران یا بۆرجواکان ؟ [٨] ئەگەر بۆ ژێردەستەڕاگرتنی بۆرجواکانە، ئەوا خۆیان بەدرۆ دەخەنەوە و لە سۆشیالیزمدا بۆرجوا وەک کەسێکی مشەخۆر و دارای کێڵگە و کارگەکان و ئامرازەکانی بەهرەکێشیی یا سیستەمێک، پێویستە لەئارادا نەمابێت. ئەگەر دەڵێن دەمێنێت، ئەوا ئیدی قسەکردن لە سۆشیالیزم لە وەها کۆمەڵگەیەکدا، دەچێتە خانەی ئەفسانەبافییەوە! ئەگەر ئەم دوو ئەگەرەش نەبن، ئەوا ئەگەری سێیەم قوتدەبێتەوە، ئەویش سەروەریی و دیکتاتۆریی کۆمونیستەکانە بەسەر کۆمەڵگەدا بەگشتی و چینە بەرهەمهێنەرەکان [کرێکاران و جوتیاران]دا بەتایبەتی، کە ژیان و بەردەوامی لەسەر شانیان دەوەستێت، ئەوەی کە بەکردەوە لە ماوەی ٧٠ ساڵی دەسەلاتی تاکپارتی و دیکتاتۆرییانەی بۆلشەڤیکەکاندا، لەسەر مژینی شیلەی ژیان و وردکردنی ئێسکەپەیکەری کرێکاران و جوتیاران، قەلای ئابووریی ناسیونالیستیی و تەلاری خەونە نەزۆکە وردەبۆرجوازییەکانیان هەڵچنی. خۆ ئەگەر ئەمەشیان نەبێت، ئەوا دوا ئەگەر تێکەڵکردنی ئابووری بەرنامەڕێژی نێوەندیی لەتەک فرەدەنگی ڕامیاریی (پلورالیزمی ڕامیاریی) و سیستەمی پارلەمانی دەمێنێتەوە!

من له دەرکی ئاوا لەبارەی سۆشیالیزم تووشی شۆک نابم، چونکە زۆرێک لە چەپەکانی کوردستان کە دەگەیشتنە وڵاتی سوید، پاڵیان لێدەدایەوە و دەیانگوت خۆ ئەمە لەو سۆشیالیزمە زیاتر و باشترە، کە ئێمە دەیخوازین !

“ ئانارکیستەکان لەم باری سەرنجەوە هەڵوێستیان لە شۆڕشی ئۆکتۆبەرو دەسەڵاتی سۆڤیەتی و دیکتاتۆری پرۆلیتاریاو بەلشەفیزم وەرگرت . ئەوان وەک لینین دەڵێت : لە ئەنجامی رقی مەشرووع و کاردانەوەیان بەرامبەر ریفۆرمیزم و ئۆپۆرتۆنیزمی ئینتەرناسیۆناڵی دووەم بەرەو هەڵوێستی ئانارکیستی لە دەوڵەت چوون و نەیانتوانی زەرورەتی دیکتاتۆرییەت بۆ گواستنەوە لە قۆناغی سەرمایەدارییەوە بۆ کۆمۆنیزم قبووڵ بکەن . „

ئەگەر لینین بۆ پڕوپاگەندەی کۆڕە پارتییەکانی ناچاربوو، شێواندن لە مێژوودا بکات، ئەوا دەبوو نووسەر کە ڕۆژگاری پاش تێکشکانی بتەکانی لینین و ستالین لەلایەن خەڵکی هەژار و ڕۆژگاری بێسنووری دونیای ئینتەرنێت و زانیارییەکان، ئەو دەرفەتەیان بۆ ڕەخساندووە، لە دوی سەرچاوە بگەڕێت، دەبوو هیچ پەلەینەکردایە و خۆی ماندووبکردایە و سەرنجی دەقی مشتومڕی ئەنارکییەکان و مارکسیستەکانی نێو ئینتەرناسیونالی یەکەم و بەڵگەنامەکانی یەکەمین ئینتەرناسیونالی ئەنارکی بدایە، کە بەرانبەر بە کارل مارکس و پاشرەوانی دەڵێن، **بەدڵنیاییەوە دەوڵەتی سووری ئێوە، سەرکوتگەری دەگەیێنێتە ئەو ئاستەی کە بۆرجواکان نەیانتوانیوە و نەیانوێراوە دەستی بۆ بەرن!** کاتێک ئەوان ئەو بۆچوونانەیان دەربڕی، نە پارتە سۆشیال_دیمۆکراتەکان هەبوون و نە ئینتەرناسیونالی سۆشیال_دیمۆکراتەکان (دووەم) سەری هەڵدابوو و نە پارتە سۆشیال_دیمۆکراتەکان بەهۆی جەنگی جیهانی یەکەمەوە بانگەوازی پشتگیری شەڕ و پاریزگاری نیشتمانی و بەشداری دەوڵەتیان دابوو!

“بەکورتی دژایەتیکردنی دەوڵەت و تەواوی دامەزراوە مەدەنی و سەربازییەکانی دەوڵەتی بۆرجوازی ، دیارە بەبێ ئامادەکردنی ئامرازەکانی و بەبێ خەباتی سیاسیی شۆڕشگێڕانەی پشتبەستوو بە هەلومەرجەکانی ، گشت ئانارکیستە کۆن و نوێیەکان لە یەک خاڵدا یەکانگیر دەکات.„ “ئانارکیستەکان بیانووی ڕەفزی سەروەریێتی پڕۆلیتاریا لە کۆمەڵدا دەکەنە بنەمای چۆنایەتی تێڕوانینیان بۆ شۆڕشی ئەم چینە ، بەقسە داوای شۆڕشێکی جیهانی دەکەن و بە کردەوە تەواوی بارودۆخی شۆڕشگێڕانەی بابەتی و خۆیی بۆ بەرپاکردنی ئەم شۆڕشەو هەڵگێڕانەوەی جیهانی سەرمایەداری فەرامۆش دەکەن .“

دیسانەوە نووسەر لە کونوکەلەبەری تێکستەکانی (گرووپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست)دا بۆ بیر و بۆچوونی ئەنارکی دەگەڕێت. بە دیتینی من، ئەمە لە ڕاوەماسی لە نێو لمی بیابان دەچێت!
بەڵێ ئەنارکییەکان لە تێڕوانینیانەوە بۆ شۆڕش، وەک سەرەنجامێکی لۆجیکی بە وەها وێناکردنێک بۆ بنەماکانی کۆمەڵگەی داهاتوو دەگەن، هەڵبەتە ئەمەش تەواو بەپێچەوانەی تێگەیشتنی نووسەرەوە. هەر ئاواش مارکسیستەکان لە تێڕوانینی وردەبۆرجوازییانەوە بۆ خەبات و شۆڕش و سۆشیالیزم، بەو سەرەنجامە دەگەن، کە لەجیاتی دیکتاتۆری پارتە بۆرجوازییەکان، دیکتاتۆری پارتە کۆمونیستەکان (مارکسیستەکان)، لەجیاتی دەوڵەتی بۆرجوازی، دەوڵەتی مارکسیستی ئەوەی کە پێیدەڵێن (سۆشیالیستیی، کرێکاریی، سۆڤیەتی) و لەجیاتی زیندان و پۆلیس و لەشکر و سیخوڕی و سەرۆک و خانزادەکانی بۆرجوازی، زیندان و پۆلیس و لەشکر و سیخوڕی و سەرۆک و خانزادەکانی دەوڵەتی مارکسیستی دامەزرێننەوە، چونکە ئەوان وەک وردەبۆجوازییەکی خۆ بە فێرکار و فریادڕەسزانی چەوساوان، دەخوازن لە سەرەوەرا دونیا بگۆڕن و ناتوانن لە دەرەوەی دونیای چینایەتی وێنایەکی دیکە بۆ کۆمەڵگەی داهاتوو بکەن، هەروەک چۆن ئایینەکان ناتوانن وێنایەکی جیاواز لە وێنەی ئەو جێیانەی

تیایاندا سەریاهەلداوە، وێنایەک بۆ بەهەشتی ئاسمانەکان بکەن، ئاواش مارکسیست-لینینیستەکان ناتوانن لە دەرەوەی دونیای سەروەرییەوە وێنای کۆمەڵگەیەکی بێسەروەر وێنابکەن! هەنووکە دەکرێت بزانین کێ ئایدیالیستە و کێ وردەبۆجوازی ؟

“ستراتیژی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لەلای ئانارکیستەکانی ئەمڕۆ بریتی نییە لە رزگارکردنی چینی کرێکار بەو مانایەی کە خاوەنی دەسەلاتی چینایەتی خۆی بێت ، بەڵکو رزگاری ئێجگارەکی وەها دەخەنەڕوو کە بنەمای چینایەتی چینی کرێکار تێکبشکێنرێت و لە ماهییەتی چینایەتی رزگاری بێت تا ماهییەتی مرۆڤانەی بۆ بگەڕێتەوە . بەڵام ئایا چۆن ئەم پڕۆسەیە لەجیهانی ئەمڕۆدا روو دەدات و مەرجەکانی دابیندەکرێت ؟ ئەوا هیچ وەڵامدانەوەیەکی لۆژیکییان لە بەرامبەریدا نییە”

دیسانەوە ناچارم بڵێم، تەنیا لەبەرئەوەی کە نووسەر ئایدیاکانی (گروپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست) بەسەر ئەنارکییەکانەوە کردووە بە ماڵ، ناچارم وەڵامی هەندێک ڕستە بدەمەوە، کە لە ڕاستیدا بە دروستی نازانم، کاتی خۆم بە خوێندنەوەیانەوە بەفیڕۆبدەم [مەبەست لەو ڕستانەیە کە نووسەر، بە بۆچوونی ئەنارکیستییان دەناسێنێت]. ئەنارکییەکان تاکی نێو کۆمەڵن و بەگوێرەی ئەوەش خەباتی تێدا دەکەن و بەگوێرەی ئەوەش ئەرکیان لەسەر شانە و بەگوێرەی ئەوەش دەتوانن ڕزگارگەر بن، واتە تەنیا دەتوانن خەبات بۆ ڕزگاری خۆیان بکەن، ئەمەش دەکاتە هاوخەباتی هاوئاستانەی گشت تاکەکان، نە کەس ڕابەر و نە کەس گوێڕایەڵ، چونکە لای ئەنارکییەکان کەس ناتوانێت سۆپەرمانئاسا کەسی دیکە ڕزگاربکات و ڕزگاربوونی هەموو کەسێک لە خودی ئەو کەسەوە دەستپێدەکات. لەبیرمان نەچێت، ڕزگاری چینی کرێکاریش وەک یەکێک لە چین و توێژە بندەستەکانی کۆمەڵگەی چینایەتی هەم لەسەر دەستی خۆی و هەم بە هاوخەباتی چین و توێژەکانی دیکە مەیسەر دەبێت.

به کورتی نه ئەنارکیستەکان سۆپەرمانن و نە چینی کرێکاریش ئەو بوونەوەرە ئەفسانەیە هیچ لەباردانەبووەی نێو تێڕوانینە وردەبۆرجواز-یيانەکەی مارکسیزم-لێنینیزم، مێژووش ئەوەی سەلماند و لێرەدا پێویستمان بە مشتومڕ نییە. تەنیا ئەوە نەبێت لێرەدا بە پێویستی دەزانم، دووپاتی ئەوە بکەمەوە، کە کرێکاران و جوتیاران چ وەک تاکی کۆمەڵگە و چ وەک چینی بەرهەمهێنەری کۆمەڵگە، وەک هەر تاکێکی دیکە و وەک چینیش توانای بیرکردنەوە و هوشیاربوونەوە و هەڵوێستوەرگرتنیان هەیە و هیچ پێویستیان بە وردەبۆرجوازی نییە، تاکو بە ناوی ئەوانەوە پارت سازبکات و بە ناوی ئەوانە دیکتاتۆریەتی خۆی بسەپێنێت و هەر بە ناوی ئەوان خۆشیانەوە، سەرکوتی نارەزایەتییەکانیان بکات و پێیانبڵێت، ئێوە بەرژەوەندی خۆتان نازانن و من پێشڕەوتانم و ڕابەرییتاندەکەم!

ئەوەی پرۆسێسی خۆڕزگارکردن چۆن ڕودەدات، ئەوەیان پاپەندی خەباتی بەردەوام و ڕاستەوخۆی چەوساوانە، کە هەر یەکە لە شوێنی خۆیەوە و بە هاوپشتی یەکدیی و بوونەپێداویستیی ئەو گۆڕانە (ڕوخانی سەرمایەداری و بنیاتنانی کۆمەڵگەی سۆشیالیستی) لەلای زۆرینەی کۆمەڵگە دێتەدی، کە بەداخەوە هێشتا نەبووە و تەنیا خەونی کەمایەتییەکی شۆڕسگێڕە!

بەکورتی من ئاوای تێدەگەم، کە هەر لە گەڕەکەکەی ئێوەدا هێشتا گۆڕان و کۆمەڵگەی سۆشیالیستی نەبووەتە داخوازی هەمووان، هەر کات بووە داخوازی هەمووان، ئەوا چۆن هەنووکە خەڵک زۆر ئاسایی دەچنە پای جەنگەکان و خۆیان بۆ هیچ بەکوشتدەدەن (چونکە هێشتا بڕوایان بەو شتانە ماوە)، ئەوا سبەینێش هەر ئاوا بۆ ئامانجە سۆشیالیستییەکان دەجەنگن. ئەمەش دیسانەوە پاپەندی خەباتی هەریەکەمانە لە شوێنی ژیان و کاری خۆمانەوە، تۆ لە ڕیزی خانەنشینانی گەرەک و مناڵەکەت لە ڕیزی خوێندکاران و هاوسەرەکەت لە ڕیزی ژنانی مامۆستا یا کرێکار و بێکار و

بەو جۆرە هەموومان لە بەرەیەکی جەماوەریی لە دەرەوەی کۆنترۆڵی پارت و دەسەڵات و دەستەبژێری دەسەڵاتخوازەوە پێکدەهێنین. ئایا ئەمە نالۆجیکییە؟ ئەی بیرکردنەوەی لۆجیکی کامەیە، ئەوەیە کە لەجێی بەڵێنی کولیچەخواردن لە ئاسمان، ئێمەش بێن و بەڵێنی کولیچەخوادن لە سایەی سەروەری پارتەکاندا بە هاوچینە چەوساوەکانمان پێبدەین؟

"ئانارکیستەکانی سەردەم دژی مەدەنییەت دەدوێن و رەفزی هەموو شێوە داواکارییەکی خۆشگوزەرانی بۆ چینی کرێکار دەکەن ، گوایا سەرکەوتنی (شۆڕشی کۆمۆنیستی) و خەباتی چینایەتی کرێکاران لە سایەی مەدەنییەت و خۆشگوزەرانیدا هیچ دەرەتانێکی لەبەردەمدا نییە . دەربارەی شێوازی بەرپاکردنی (شۆڕشی کۆمۆنیستی) و (کۆمۆنەی جیهانی) یەکەیان ، ئانارکیستەکان یەک شێوازی یەکگرتوو پێشنیاز ناکەن ، لەلایەک رستەی شۆڕشگێڕانە بۆ شۆڕشی توندوتیژ و سەوداکاری نەکردن و خۆبەدەستەوەنەدان هەڵدەبژێرن و ، لەلایەکی دیکەوە قسە لە شێوازی مانگرتنی گشتی و راگرتنی گشت ئامرازەکانی بەرهەمهێنان دەکەن ، گوایا وەک شێوازی هەرە کاریگەر کە سەرمایەداری کۆتایی پێبهێنێت . "

لێرەدا نووسەر دوو شتی تێکەڵکردووە؛ یەکەم بۆچوونەکانی گروپی (کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست) لەبارەی کۆمەڵگەی هاوچەرخ، دووەم بۆچوونی تاکە سەنگەری سەرەکی خەباتی ئەنارکۆ_سەندیکالیستی. بێجگە لەوەی کە ئەو گروپەی، ئەو نموونەگیری لە بۆچوونەکانی کردوون، دەستەبژێرێکی گۆشەگیرن و باوەڕیان بەهیچ جۆرە خەباتێکی جەماوەریی و ئابووریی نییە و لە بەرانبەریشدا ئەنارکییەکان لە پاڵ ڕەتکردنەوەی پارتایەتی و ڕەتکردنەوەی بەشداری دەسەڵات و پارلەمان، تەنیا سەنگەرێک کە دروست و سروشتی و کەتواری دەبینن، سەنگەری خەباتی جەماوەریی سەربەخۆ و ڕاستەوخۆی چین و توێژەکانە. دەبوو نووسەر

خۆی گومان و ناجۆری ئەو دوو شتەی لا دروست ببووایە، کە ئەو بەخۆی لەو تێکستانەدا کە خۆی لێی بوونەتە بۆچوونی ئەنارکی، تەنیا وشەیەک لە بارەی ڕەوایی خەباتی جەماوەریی ڕاستەخۆ و سەربەخۆ و مانگرتنی گشتی و خەباتی ئابووریی کرێکارانەوە بەرچاوناکەوێت، کە بنەمای خەباتی ڕۆژانەی ئەنارکییەکان پێکدەهێنن.

وەک گوتم شۆڕش پێویستی بە ڕابەری و ڕاگەیاندنی لەلایەن دەستەبژێرێکەوە نییە، ئیدی ئەو دەستەبژێرە ئەنارکیست بێت یا مارکسیست، چونکە شۆڕش بەخۆی درێژەی ژیانە و یەک تاکە سات لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا بەدیناکرێت، کە ململانێ و بەرەنگاری و خەباتی تیدا نەکرێت. کۆمەڵگە بوونێکی زیندووە و هەردەم لە باری شۆڕشدایە و ئەوەی شۆڕش هەندێک سات ئارام و لەسەر خۆ و هەندێک جار لە هەڵچووندایە، پەیوەندی بە هوشیاری و لێبڕاوی تاکەکانەوە هەیە بۆ گۆڕین. ئەوەی نووسەر وەک هەر مارکسیستێک بە خاڵی دەستپێک و تەقینەوەی شۆڕشی دەزانێت، من بە خاڵی بەسەرەنجامگەیشتنی شۆڕشی دەزانم، هەروەک جۆشخواردنی تواوەی مادەکانی نێو زەوی و ئامادەبوونی لە هەموو ساتێکدا، بەڵام ساتی تەقینەوە و دەرچوونی لە زەوییەوە وەک بورکان، بە گونجانی ئەو ڕووداوەوە پەیوستە، هەر ئاواش شۆڕش و ڕاپەڕین، بوونی هەردەمیی هەیە و بارە خۆیی و دەرەکییەکانی دیاریدەکەن، کە کەی دەتەقێتەوە. لێرەدا باری خۆیی بریتییە لە هوشیاربوونەوە و خۆڕێکخستن و ڕادەی ئامادەیی تاک بۆ گۆڕین و باری دەرەکیش ڕەخسانی یەکگرتنی ئامادەیی کۆمەڵگە و لاوازی و قەیرانتێکەوتنی دژەکەیەتی.

کۆمونەی جیهانی، یەکشەوە پەیدانابێت و وەک پێشتر گوتم، لای ئەنارکییەکان هیچ کات شۆڕش دەستکردێکی ڕۆبۆتئاسای دەستەبژێرێک

نییە، کە کەی خواستییان ڕاییگردن و کەی خواستییان، بیخەنەوەگەڕ. هەروەک چۆن شەپۆلی لایەکی دەریا یا بەری ڕوبارێک لەسەر هەڵچوونی لایەکەی دیکەی ناوەستێت، بەڵام کارایی لەسەر یەکدی دادەنێن. هەر ئاواش شۆڕش ناوەستێت و ناتوانرێت تا هاتنی موحەمەدی مەهدی (یا گەڕانەوەی مەسیح) ڕابگیردرێت، بەڵکو لە کوێدا گونجا و بووە پێویستی ڕوودەدات. لەم بارەوە نووسەر دەتوانێت سەرنجی کپی شۆڕش لە ئاڵمانیای ساڵی ١٩٣٦ و هەڵچوونی لە ئیسپانیای ساڵی ١٩٣٦ بدات، هەر ئاواش هەڵچوونی بزاڤی دەستبەسەرداگرتنی کارخانەکان و چاپخانە و هوتێڵ و چیشخانەکان لە ئەرژەنتین ساڵی ٢٠٠١ بە دواوە و نەبوون و گواستنەوەی دەسەڵاتی پاشایانەی کاسترۆ بۆ (ڕاوڵ)ی برای هەمان ساڵ بدات! هەر ئاوا کە خەباتکاران لە ئەرژەنتین لەسەر هەڵچوونی شۆڕش لە وڵاتەکانی دراوسێ و کیشوەرەکانی دیکە ناوەستن، هەر ئاواش ئەنارکییەکان لە کوبا لەسەر هاتنی مەهدی [شۆڕش] ناوەستن و لە شوێنی کار و ژیانیاندا دژ بە دیکتاتۆریی بێپەردەی کۆمونیستەکان خەباتدەکەن!

"ئانارکیستەکان – وەک پێشتر ئاماژەیەکمان بۆ کرد – ریفۆرم لە بەرنامەیاندا نییەو بە توندی دژی ریفۆرم هەڵوێستیان وەرگرتووە . ئامانجی پرۆلیتاریا بەلای ئەوانەوە چاککردنی باری کۆمەڵ نییە . چارەسەرکردنی لایەنە سەلبییەکانی مەدەنییەتی سەردەم بۆ ئەوان مەسەلەیەک نییە خۆیانی پێوە خەریک بکەن ، گوایا (شۆڕشی کۆمۆنیستی) یان ، دەبێت هەموو مەدەنییەتی هاوچەرخ سەرتاپا وردوخاش بکات . ئەوان بە پێچەوانەی مارکسییەکانەوە جیاوازی نێوان ریفۆرم و شۆڕش و ، نێوان ریفۆرم و ریفۆرمیزم ناکەن و لە پەیوەندی نێوان ریفۆرم و شۆڕش خۆیان هەڵە دەکەن . ریفۆرمیزم بە ریفۆرم لێکدەدەنەوەو یەکلایەنە سەیری مەسەلەی چوونەپێشەوەی مێژوو دەکەن . (لینین) لەسەردەمی خۆیدا هەمان ئەم روانگە ئانارکیستییەی بەریەرچداوەتەوە ،

ئەوەی بەیانکردووە کە مارکسییەکان دان بە ریفۆرمدا دەنێن لە پێناوی چاککردنی باری گوزەرانی کرێکاران و زەحمەتکێشاندا تەنانەت ئەگەر لە ژێر سایەی چینی بۆرجوازی باڵادەستیشدا بێت ، بەڵام لە هەمان کاتیشدا دژی رێبازی ریفۆرمیستین ، ئەو رێبازەی کە کرێکاران چەواشە دەکات و لە چالاکی شۆڕشگێڕانە دووریاندەخاتەوەو وەک کۆیلەی کرێگرتە دەیانهێڵێتەوە . ,,

ڕاستە ئەنارکییەکان ڕیفۆرم ڕەتدەکەنەوە، بەڵام ئەو بۆچوونەی نووسەر باسیدەکات هەڵەیە و بۆچوونی ئەنارکییەکان نییە و بۆچوونی هەمان گروپە، کە لە نووسەر گۆڕاوە بە ئەنارکی. ئەنارکییەکان لەو بڕایەدان بە هەڵبژاردنی فلانە کەس یا فڵانە پارت لەجیاتی ئەوەی دیکە، لابردنی فڵانە بەڕێوەبەر و دانانی ئەوی دیکە تەنانەت ئەگەر ئەو فڵانە کەس و پارت و بەڕێوەبەرە لە هەژارترین و چەوساوەترین چین و توێژی کۆمەڵگەش بن، هیچ لە کرۆکی پرسەکە ناگۆڕن. ئەنارکییەکان بیر لە گۆڕینی پەیوەندییەکان و پێکهاتەکان و بەرتەسکردنەوەی هەر ڕۆژەی دەسەڵاتی دامودەزگە سەرووخەڵکییەکان و کۆمەڵایەتییکردنەوەی بەرێوەبردنی کۆمەڵگە دەکەنەوە، ئەمانەش تەنیا لە ڕێی خەباتی جەماوەرییەوە مەیسەردەبن و لە دەرەوەی خۆئامادەیی و خۆخەباتی و خۆکارایی تاکەکان بوونیان نابێت و هەر هەوڵێک بۆ گۆڕان و شۆڕش لە دەرەوەی خەباتی ڕۆژانە و خۆجێی جەماوەرییەوە، دەچێتە خانەی خەوبینین بە گەڕانەوەی (مەسیح)ەوە!

ئەگەر مەبەست لە ڕیفۆرم کرێی زیاتر و ماوەی کاری کەمتر و خانەنشینی زیاتر و دابینکردنی بیمەی دەرمانی و سەرپەنای گونجاتر و چاکردنی ڕێگەوبان و کەمکردنەوەی دەسەڵاتی دەوڵەت و زۆداریی پێکهاتە قوچکەییەکان و سەندەنەوەی کارخانەکان بێت، ئەوا ئەنارکییەکان نەک دژی نین، بەڵکو لە ڕیزی هەرە پێشەوەی ڕاستگۆیانێکن لەتەک ئەو

خەباتەدا، بەڵام ئەگەر ڕیفۆرم، چوونە پارلەمان و هەڵبژرادنی سەرۆکی پارت و گۆڕینی بەڕێوەبەر و چاوەڕوانی باشبوونی باری ژیان و گوزاران و ئاوەدانیی وڵات لە سایەی دەسەڵاتی پارتە ناسیونالیستەکان یا کۆمونیستەکاندا بێت، ئەوا ئەو ڕیفۆرمە بە دژی شۆڕش و سۆشیالیزم دەزانن و لە بەرانبەردا بە درێژکەرەوەی تەمەنی چەوسانەوەی دەزانن.

واژەی شارستانی (مەدەنییەت)ی هاوچەرخ وەک شارستانی کۆن هەڵگری هەردوو دیوەکەیەتی و بەدیوێکدا لەژێر کاریی خەبات و هوشیاربوونەوەی نێو ئەو خەباتەدا مرۆڤایەتی گەلێک سەرکەوتنی بەدەستهناوە، هاوکاتیش بەو ڕادەی کە سەروەران توانیویانە خۆشباوەڕی لای چەوساوان دروستبکەن و ناچار بە کۆیلەمانەوەمان بکەن، شارستانی هاوچەرخ دڕندەیی و کوشتوبری یەکدی و نامۆبوونی مرۆڤ بەخۆی بە هۆ و لە ژێر کاریی پێشکەوتنی تەکنۆلۆجیا و جەنجاڵی زانیارییەکاندا بە لوتکەی گەیاندووە.

پێویستە ئەوەش بڵێم لە لێکدانەوەی واژەکانی (ڕیفۆرم و ڕیفۆرمیزم)دا تەنیا بە هەڵە نێوی ئەنارکییەکانی نەخستووەتە لیستەوە، بەڵکو خەدرێکی زۆریشی لە گروپی ناوبراو [کە لای ئەو گۆڕاون بە ئەنارکی] کردووە، چونکە تێگەیشتن لە ڕیفۆرم و ڕیفۆرمیزم هێندە ئاڵۆز و سەختنییە، کە مرۆڤێکی ئاسایی لە واتاکەی تێنەگات و لە ئاستیدا دۆشدابمێنێت. ڕیفۆرم وەک واژە بەواتای گۆڕینی شێوە، بار (فۆرم) و لە ڕووی ڕامیارییەوە بەواتای گۆڕانکاریی لە سیستەمی ئابووریی و ڕامیاریی و کۆمەڵایەتی و دادوەریی و تەنانەت بوارەکانی دیکەیش دێت، هەڵبەتە لەبیرماننەچێت، "چاکسازی" وەک واژە یا لە کوردیدا شتێکی دی نەبووە یا بە مەبستەوە ئەو واژەیە دانراوە، ئەگەر لەتەک واژە ئینگلیزییەکەدا بەراوردیبکەین، ئەوا بەواتای (باشە) نایێت. چونکە کەمکردنەوەی موچەی خانەنشینان، بۆ

دەوڵەت و سەرمایەداران چاکە و لە بەرانبەردا بۆ پیرەکان خراپە، زیادکردنی پشووی ساڵانە بۆ کرێکاران و فەرمانبەران، باشە و بۆ دەوڵەت و خاوەنکاران خراپە. وازهێنان لە وزەی ئەتۆمی و خەڵووز و چەکسازی و جەنگەکان بۆ خەڵکی و ژینگە و ئاژەڵان باشە و بە زیانی دەوڵەت و کۆمپانییەکان تەواودەبێت. ئەگەر جەماوەری چینە بنەدەستەکان بۆ باشترکردنی ژیانیان خەباتبکەن، ئەوا ڕیفۆرم بە باری چاکەدا دەبێت و لەلایەن چەوساوانەوە بە خەبات بەسەر دەسەڵاتداراندا دەسەپێنرێت، ئەگەر چینە ژێردەستەکان یەکگرتوو و ئامادەی خەباتکردن نەبن، ئەوا دەستەکەوتەکانیان لێ دەسێندرێنەوە و ژیانیان خراپتردەبێت و ڕیفۆرم بە باری خراپیدا لەلایەن دەسەڵاتدارانەوە بەفریودان بەسەر چینە بندەستەکاندا دەسەپێنرێت. واتە ڕیفۆرم لە قازانجی چەوساوان، لە سۆزداری و بەزەیی دەسەڵاتداران و سەرمایەدارانەوە ڕوونادات و هەموو باشتربوونێک لە ژیانی بێدەسەڵاتان و بەرهەمهێنەراندا پابەندی خەباتی جەماوەریی ڕێکخراوی خۆیانە و بەس، خەباتێکی ئاواش هیچ پێویستی بە میانجیگەری و شوانەیی دەستەبژێرە ڕۆشنبیر و ڕامیارەکان نییە !

هەروەها ڕیفۆرم بەو جۆرەی کە ڕامیارەکان (چ ڕاست و چ چەپ) بە بەرهەمی بەشداری خۆیان لە پارلەمان و دەنگدان و هەڵبژرادن و سۆز و بەزەیی خۆیان و سەروەران و خاوەنکارانی دەزانن، ئەوا زیادکردنی کرێ و مووچە و کەمکردنەوەی ماوەی کار و کرێخانوو و نرخی شمەک و دابینکردنی بیمە کۆمەڵایەتی و دەرمانییەکان ناچنە خانەی ڕیفۆرمەوە، بەڵکو دەستکەوتی خەباتی جەماوەریی و کۆمەڵایەتی چین و توێژە بندەستەکانن. بەڵگەش بۆ ئەمە ڕەوتی سەندنەوە و کەمکردنەوەی ئەو دەستکەوتانەیە لەلایەن نیئۆلیبراڵەکانەوە، کە دوو دەهەیە لە سەرتاسەری دونیادا بەڕێکەوتووە و لە بەرانبەریشیدا ڕۆژانە دەبینین شەقامی شارەکانی دونیا بوونەتە گۆرەپانی ناڕەزایەتی بەرانبەر چاوچنۆکی بازارئازادەکەی نیئۆلیبرالیزم !

بەڵێ ئەنارکییەکان ئەو ڕیفۆرمە، کە پارتەکان مەبەستیانە، ڕەتدەکەنەوە و بە دژەشۆڕشی دەزانن، بەڵام ئەوە ڕۆشنبێت ڕیفۆرمێک کە لینین مەبەستییەتی؛ بەشداری پارلەمان و چەکوشکاری دەسەلات و بزاوندنی سۆزی سەروەرانە و ڕیفۆرمێک کە [گروپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالْ] مەبەستییەتی، خەباتی جەماوەرییە و ئەنارکییەکان دژی بۆچوونە ڕیفۆرمیستییەکانی لینین و دژی گۆشەگیریی و دەستەبژێریی و ناجەماوەرییبوونی ئەو گروپەشن، باشترین بەڵگەش بزووتنەوەی داگیرکردنی کارخانەکانە لە ئەرژەنتین و خرۆشانەکانی یۆنان دژی لێسەندنەوەی دەستکەوتەکانە. بەڕاستی دانانی ئەنارکیستەکان لەنێوان دوو جەمسەری لینین و ، کارێکی ناڕەوایە و وێنە و کورتە فیلمی هەواڵەکانی هەر ڕۆژە و شەکانەوەی ئاڵا ڕەش و ڕەش/ سوورەکان لە ڕیزی نارەزایەتییەکاندا باشترین وەڵام بەو ناڕەواییکردنەن.

"ئانارکیزمی ئەمرۆ لە بەرامبەر گەلێک مەسەلەی دیکەی خەباتی سیاسیدا هەڵوێستی رەفزی ئێجگارەکی هەیە ، لەوانە :رەتکردنەوەی کاری سیاسی توخمە پێشرەوەکانی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی لە دامەزراوە سیاسی و مەدەنییەکانی بۆرجوازیداو دژایەتیکردنی کۆمەڵە هەرەوەزییەکان و سەندیکا کرێکارییەکانی ژێر سایەی ئەم سیستمە و داواکردنی دامەزراوەی کرێکاریی (پاک و بێگەرد)ی کۆمۆنیستانە ! کەچی لە هەمان کاتدا حزبی سەربەخۆی چینایەتی پرۆلیتاریا رەفز دەکەن و وەک دەسەلات و ئامرازی سەرکوتکەرانەی پرۆلیتاریا وەسفی دەکەن ، یان بانگەشەی حزبی کۆمۆنیستی پرۆلیتاریی جیهانی دەکەن کە واقیعی خەباتی چینایەتی پرۆلیتاریا ئیمکانی بوونی حزبێکی ئاوەهای نییە . ئەم حزبە جیهانییەیان بە بەدیلی ئینتەرناسیۆنالیزمێکی کۆمۆنیستی نوێ دادەنێن . „

نووسەر لەوپەڕی دڵنیاییدا دیسانەوە بەگوێرەی بۆچوونی گروپێکی

هاوئایدیلۆجیای خۆی، ئەنارکییەکان تۆمەتباردەکات. بەڵێ ئەوەی کە ئەنارکییەکان سەراپای کۆمەڵگەی چینایەتی بە دەوڵەت و پەیوەندی و ڕێوشوێنی مرۆڤەکانەوە ڕەتدەکەنەوە و هەوڵی تێکشکاندنی هەر دەزگەیەکی قوچکەیی (هرمی) دەدەن، گومانی تێدا نییە و داکۆکی لەسەر دەکەم. بەڵام دیسانەوە تێنەگەیشتن لە هزر و نەناسینی ئەنارکییەکانە، کە بە دژایەتی کۆمەڵە هەرەوەزییەکان و سەندیکا کرێکارییەکان تۆمەتبارییان بکەیت[٩]. چونکە هەر لە سەردەمی (پرۆدۆن)ەوە ئایدیای کۆمەڵە هەرەوەزی (الجمعیات التعاونیة) لەتەک ناوی ئەنارکییەکان گرێیخواردووە و هەرەوەزییە جوتیارییەکانی ئۆکرانیا، کە دژی بۆلشەڤیکەکان بوون و هەرەوەزییە جوتیاریی و کرێکارییەکانی ئیسپانیا، کە دژی فرانکۆ و ستالینیستەکان بوون، باشترین و زیندووترین نموونەن و ئەنارکۆ_سەندیکالیزمیش کە نووسەر کەمێک بە پۆزەتیڤ هەڵدەسەنگێنێت، شێوەی ڕێکخستن و شێوازی خەباتی ئەنارکییە لە بواری ڕێکخستن و خەباتی جەماوەریدا. ئەنارکییەکان بەپێچەوانەی مارکسیستەکانەوە, کە پێیانوایە سەندیکاکان تەنیا ئامرازی بەدەستهێنانی چەند پارووییەک نانێکن، بەپێچەوانەوە لای ئەنارکییەکان ئامرازی بەدەستهێنانی نان و فێرگەی پەروەردەکردنی خەباتکاران و سەنگەری کەتواریی شۆڕش و یەکەی ڕێکخستنی کۆمەڵگەی داهاتووشن، ئەوەی کە لەژێر کاریی ئایدیای ئەنارکییەکان و سۆشیالیستە شۆڕگێرەکاندا لە ڕاپەڕینی ١٩١٧دا کرێکاران بەهۆی سۆڤیەتەکان و کۆمیتەکانی کارخانەوە هەم دەستییان بەسەر کارخانەکاندا گرت و هەم لە کرۆنشتات و ئۆکرانیا ویستیان دەسەڵاتی سەپاوی بۆلشەڤیکەکان وەلابنێن و بەهۆی خۆبەڕێوەبەرایەتی (الإدارة الذاتیة) خۆجێی کرێکاران و جوتیارانەوە دوور لە دیکتاتۆریی پارتی بۆلشەڤیک، کۆمەڵگە بەڕێوەبەرن، هەروەها ڕۆڵی (cnt-ait) لە (ئیسپانیا)ی ١٩٣٦-١٩٣٩ کە بە ئایدیاکانی ئەنارکۆ_سەندیکالیزم پشتئەستوور بوو، باشترین ڕەتگەرەوەی تۆمەتە نابەجێکانی نووسەرن. ئایا بۆ سەلماندنی

بۆچوونەکان، مێژوو و قوربانییەکانی باشترین بەڵگە نین؟ لە بەرانبەردا من تەنیا داوای یەک تاکە ڕستە دەکەم، کە ئەنارکییەکان تێیدا کۆمەڵە هەرەوەزییەکان و سەندیکا شۆڕشگێرەکان ڕەتبکەنەوە ! ئایا ڕەتکردنەوەی سەندیکا و یەکێتییە زەردەکانی پاشکۆی دەسەڵاتی بۆرجوازی، لای کۆمونیستەکان دەچێتە خانەی دژایەتی خەباتی جەماوەرییەوە؟ من دەزانم کە ئەو [گروپە] نووسەر باسیدەکات، دژایەتی خەباتی جەماوەریی دەکات، بەڵام وەک گوتم ئەوان نە ئەنارکیستن و نە دەتوانن دەستبەرداری دەسەڵاتخوازیی و دەستەبژێریی و ئایدیالیزیمە مارکسیستییەکەیان بن!

نووسەر ئەوەندە تووشی بانێکە و دوو هەوا و ناکۆکی لەتەک خۆیدا بووە، نازانێت چۆن خۆی دەربازبکات. ئەو ڕەتکردنەوەی پارت لەلایەن ئەنارکیستەکانەوە [کە هەروا لە لایەن کۆمونیستە سۆڤییەتییەکان (Council Communists) یشەوە ڕەتکراوەتەوە]، لەتەک پارتایەتی جیهانی گروپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست، کە لە پارتایەتییەکەی لێنین تێپەڕیانکردووە، تێکەڵدەکات و سەر لە خوێنەری نائاشنا بە ئەنارکیزم دەشێوێنێت. بەڵێ پارت پێکهاتەیەکی قوچکەیی سەرکوتگەرانە و زەمینەسازی سەروەریی دەستەیەک بەسەر دەستەیەکی دیکە و چینێک بەسەر چینێکی دیکەیە و بۆ تاکی هوشیار شەرمەزارییە مل بە فەرمانبەری دەستەبژێری سەرکردایەتی پارت بدات و ببێتە ئەندامی پارت. پارت کوتەکی سەرکوت و تۆڕی ڕاوی ئەو تاکانەیە، کە ئایین و خێڵ و ناسیونالیزم نەیتوانیوە دەستەمۆیانبکات و پارت ئەو ئەرکە دەکێشێت. ئیدی ئەو پارتە جیهانی بێت یا لاکۆلانی، کۆمونیستی بێت یا ئیسلامی، پارت هەر پارتە و ئەندامێک کە لە دەرگەی پارتەوە دەچێتە ژوورەوە، ئەگەر گوێ لە دەنگی ئازادیخوزانەی ناخی خۆی ڕابگرێت، ئەوا ناچاردەبێت لە پەنجەرەوە هەڵەداوان ڕابکات، بەڵام ئەگەر گوێ لە دروشمە بریقەدارەکانی دەستەبژێری سەرکرایەتی بگرێت، ئەوا پارت دەبێتە گۆڕستانی خەونەکانی

و دواجار مانەوەی بە گێلبوونی تەواودەبێت و ڕۆبۆتێکی لێ دەردەچێت!

<u>"ڕەتکردنەوەی هەڵبژاردن و هاوبەشیکردنی مەشرووع و یاسایی لە ململانێی کۆمەڵایەتیدا ، تا لەم ڕێیەوە سەکۆی پەرلەمانی بۆرجوازی بۆ خەباتی سیاسی و ئایدیۆلۆژی بەکاربهێنرێت . ئەوان پێیانوایە کە پرۆلیتاریا بە هیچ شێوەیەک و لە هیچ شوێنێکدا نابێت توخنی هەڵبژاردن لە دەزگا بۆرجوازییەکاندا بکەوێت ، بەتایبەتی پەرلەمان و ، هەرچی هەڵبژاردنێک هەیە پێویستە موقاتەعە بکرێت ."</u>

بەڵێ، هەرچەندە لێرەشدا نووسەر هەر مەبەستی ئەو گروپەیە، ئەنارکییەکان هەموو شتێکی "مەشروع و یاسایی" ڕەتدەکەنەوە، بەڵام بەبێ ئەڵتەرناتیڤ نا، بەڵکو لەبەرئەوەی کە لەو بڕوایەدان هیچ ناگۆڕێت و ئەزموونەکانی دووسەد ساڵەی ڕابوردووش نیشانیانداوە، کە تەنیا کۆمەک بە درێژبوونەوەی چاوەڕوانی و خۆشباوەریی خەڵک بە گۆڕانی دڕندەیی چینایەتی و کۆتاییهاتن بە ستەمی چینایەتی و سەروەری چینایەتی بەهۆی بەشداری پارلەمانەوە، دەکەن و بە پێچەوانەوە ئەگەر شۆڕشگێڕترین تاک یا نوێنەری چەوساوان چووبێتە کایەکانی پارلەمانەوە، ئەوا بووەتە دەسکەلا و هاوگیرفانی سەرمایەداران و هیچی دیکە. ئەنارکییەکان تەنیا بە بایکۆت و دەنگنەدان کۆتایی بەکارییان نایێت، بەڵکو لە بەرانبەردا بانگەواز بۆ خەباتی ڕاستەخۆ و خۆڕێکخستنی کۆمەڵایەتی و پێکهێنانی هەرەوەزییە ئابوورییە سەربەخۆکان دەکەن و هەوڵی سەندنەوەی خانووبەرە و کارگە و شەقامەکان دەدەن. ئایا ئەمانە [دەنگدان و بەشدارییکردنی پارلەمان] یا [خۆڕێکخستن و سەپاندنی بەڕێوەبەرایەتی کۆمەڵایەتی] کامەیان شۆڕشگێرانە و کامەیان کارا و کامەیان هەنگاونانە بەرەو پراکتیزەکردنی ئایدیا سۆشیالیستییەکان؟ مەگەر سۆشیال_دیمۆکراتەکان و پارتە کۆمونیستەکان بەو نیازەوە نەچوونە پارلەمانەوە، کەچی ئێستا لە ڕیزی

پێشەوەی سەندەوەی دەستەوکەتەکانی چەند سەد ساڵەی خەباتی کۆمەڵایەتی و جەماوەرین لەو کرێکارانەی کە بەناویانەوە چوونە پارلەمان؟ بەشداری پارلەمان و دەزگەکانی دیکە دەتوانن سەرچاوەیەکی دارایی بن بۆ دەستەبژێری سەرکردایەتی پارتەکان، بەڵام هیچ کات ناتوانن سەنگەر بن بۆ بەدەستهێنانی داخوازییەکانی چەوساوان، هەڵبەتە تەنیا لەبەر هۆیەکی زۆر سادە، ئەویش پێناوێکە کە پارلەمان و دەزگە قوچکەییەکان بۆ مسۆگەرکردنی سەریانهەڵداوە، خۆشباوەڕکردنی خەڵک و فریودانی خەڵکە بە پەردەپۆشکردنی چەکمەی ئاسنینی سەرمایەداران لە دەسەڵات و بەڕێوەبردندا. ئیدی نازانم چۆن دەکرێت پارلەمان دژی سەرمایەداران و سەندنی شت لەوان بەکارببرێت یا بۆ ڕوخاندنی دەسەڵات بەکاربرێت. لە کاتێکدا کە یەکێک لە مەرجە سەرەکییەکانی پاپەندبوونی پارت و هێز و نوێنەرەکانە بە بەندەکانی یاسا و یاساش برتییە لە دابینکردنی سەروەریی و ملکەچپێکردنی جەماوەر بۆ ئەو سەروەرییە، کە چەکی پاراستنی بەرژەوەندی سەرمایەدارانە لە ڕەوایەتییدان بە کاری کرێگرتە و دارایی تایبەت؟!

" الشرعی و القانونی" واتە هەر شتێک کە لەتەک سەروەریی چینایەتی و بنەماکانیدا (دارایی تایبەتی و کاریکرێگرتە) تەبا و کۆکبێتەوە، هەر شتێکیش لەتەک ئەواندا کۆکبێت، ئەوا بەدڵنیاییەوە دژی داخوازی و خەونی سۆشیالیستەکانە، لە بەرانبەردا بێگومان هەر لەبەر هەمان هۆیە، کە لەتەک بەرژەوەندی پارت و دەستەبژێری سەرکردایەتی پارت و دەسەڵاتخوازان کۆک و تەبا یەکدەگرێتەوە!

<u>"راست و چەپ هێنان بەسەر دروشمە دێرین و نوێیەکانی بزووتنەوەی کۆمۆنیستیی جیهانیدا ، ئەو دروشمانەی کە مارکسییەکان بەرزیاندەکەنەوە ، بەبێ ئەوەی کە شیکردنەوەیەکی دیاریکراو بۆ هەر دروشمێک بکەن و</u>

دان بەوەدا بنێن کە هەر دروشمێک لە کات و شوێنی خۆیدا بایەخی تاکتیکی و ستراتیژیی لە خەباتی پرۆلیتاریادا هەیە . ئەوان بە توندی دژی دیموکراسی و ئازادی و یەکسانی و ئاشتی و هەموو جەنگێک و مەدەنییەت و پێشکەوتنخوازی و مافی بڕیاردانی چارەنووس بۆ گەلان و سۆسیالیزم و ...هتد هەڵوێستیان وەرگرتووەو لە بەرامبەریشیاندا ئەڵتەرناتیڤی خەباتی سیاسیی ڕۆژانەیان نییەو ئاسۆی سەرکەوتنی خەباتی بزووتنەوەی سۆسیالیستیی کرێکارانیان لەلا روون نییە „,

لەبەرئەوەی کە ئەم پەرەگرافە شەڕی خێزانی نێوان گروپە مارکسیستەکان خۆیان دەگرێتەوە و ئەو [گروپە] بەخۆیان دەتوانن وەڵامی نووسەر بدەنەوە، زۆر لەسەری ناوەستم، بەڵام هێندە دەڵێم ئەگەر خوێنەر و نووسەریش سەرنجبدات، ئەوا دەبینن، کە ئەنارکیستەکان هێڵی چەپ و ڕاست بەسەر ئایدیاکانی مارکس و کۆمونیستەکانی دیکەدا ناهێنن. هەروەها دژی ئازادی و یەکسانی و ئاشتی و پێشکەوتن و مافی بڕیاردانی خۆبەڕێوەبردنی گەلان [دەوڵەتی بۆرجوازی بەناوی نەتەوەوە نا] و سۆشیالیزم نین، بەڵکو لە مارکسیستەکان زیاتر و ڕۆشنتر و پەیگیرانەتر و ڕاستگۆیانەتر و کردەییانەتر لەسەر ئەو خواستانە پێدادەگرن و لە هەموو سەردەمەکاندا ئەنارکییەکان جەنگاوەری گومناوی ئەو پێناوانە بوون. بەڵام بەدڵنیاییەوە بە شێوازی دەستەبژێریی و نوێنەرایەتی و خێرکردن بە خەڵک نا، بەڵکو وەک سەرەتاکانی هزری ئەنارکیستی و بە پشتبەستن بە ئازادی و یەکسانی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی. بەپێچەوانەی دەرکی نووسەرەوە لە دیمۆکراسی، ئەنارکییەکان لایەنگری دیمۆکراسی ڕاستەوخۆن، دیمۆ-کراسییەک، کە کۆتایی بە دەسەڵاتبەخشین بە دەستەبژێرێک دەهێنێت [١٠].

دواجار حەزدەکەم و سوپاسگوزاریش دەبم، ئەگەر نووسەر تەنیا بەڵگەیەک بۆ ئەو تۆمەتڕیزکردنە بخاتە بەردەستمان. لە بەرانبەردا من

دەتوانم دەیان پەرتووک و سەدان نامیلکە و هەزاران وتار دژی ئەو تۆمەتانە ڕیزبکەم، بەڵام بەداخەوە پەرتووکخانەی کوردی لەو بارەوە خاڵییە و تەنانەت پەرتووکخانە ئەلەکترۆنییە کوردییەکان لە بڵاوکردنەوەی دەقە وەرگێردراوە ئەنارکییەکان، خۆیان دەپارێزن!****

"کۆمۆنیزمی ئانارکیستەکانی ئەمڕۆ ، کۆمۆنیزمێکی یۆتۆپییاییە ، خۆشخەیاڵیی توخمی وردەبۆرجوازی پانوپلیشبووەوەی ژێر چەرخی دڕندانەی سیستمی هاربووی سەرمایەدارییە ، چەواشەیی و ڕێهەڵەکردن و نامۆبوونێکی بێ هوشیاریی کۆمۆنیستیی ڕاستەقینەیە . بۆیە دەبێت بە باشی بیروبۆچوونەکانیان و رابردوویان و ڕۆڵی تێکدەرانەیان لە بزووتنەوەکەدا بە کرێکاران و زەحمەتکێشان و تێکۆشەرانی بزووتنەوەکە ئاشنا بکرێن تا لێیان بە ئاگابن و دەرگا بەڕووی دزەکردنیان بۆ نێو حزب و ڕێکخراوە کرێکارییەکان دابخرێت ."

ئەمەی نووسەر لە تێکەڵکردنی کۆمونیزم و ئەنارکیزم " کۆمونیزمی ئەنارکیستەکان" دروستیکردووە، لە هیچ قوتویەکی عەتاردا پەیدانابێت. من دڵنیام دیسانەوە مەبەستی نووسەر لە "کۆمونیزمی ئەنارکیستەکان"، ئەنارکۆ_کۆمونیزم (کە کرۆپۆتکین هزرڤانییەتی) نییە و مەبەستەکەی هەر لەو گومانەوە سەرچاوەدەگرێت، کە [گرووپی] لێبووەتە ئەنارکیست. بۆیە لێرەشدا زۆر لەسەری ناوەستم و تەنیا کەمێک سەرنجی دێڕەکانی پاش ئەو تێکەڵەسازییە دەدەم.

"خۆشخەیاڵیی توخمی وردەبۆرجوازی پانوپلیشبووەوەی ژێر چەرخی دڕندانەی سیستمی هاربووی سەرمایەدارییە"

لەم ڕستەیە زۆر تێناگەم و هەستدەکەم بە لابردنی لە پەرەگرافەکەدا هیچ

له واتا و کرۆکی پەرەگرافەکە و ئامانجەکەی ناگۆڕێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە ڕۆشنتر و ساکارتری دەکاتەوە.

" چەواشەیی و ڕێهەڵەکردن و نامۆبوونێکی بێ هوشیاریی کۆمۆنیستیی ڕاستەقینەیە"

لێرەدا نووسەر ناچار دەستەوداوێنی ئایدیالیزمەکەی نێو مارکسیزم دەبێتەوە و کۆمونیزمێک کە خۆی مەبەستییەتی (ئایدیاکانی مارکس و لێنین و ئەوانی دیکە)، دەکاتە چەقی ڕاستی و درووڕکەوتنەوە لێی هاوتای سەرگەردانی دەکات، ئەمە بۆ خۆی پێچەوانەی هزرگەرییە و ڕووداوەکانی سەدەی ڕابوردوو ئەوەیان سەلماند، کۆمونیزمێک کە بڕیارە بە فەرمانی پارت و شەلاقی دەوڵەت دامەزرێت و بسەپێنرێت، سەرەنجامەکەی هەر بە زیاتر شەیداکردنی کرێکاران و بەشمەینەتان بۆ سەرمایەداری و پلێشانەوەی سەریان لەژێر چەکمەی ئاسنینی پارلەمانەکەی کۆتاییدێت، هەر وەکو لە ڕوسیە و وڵاتە پاشکۆکانیدا دیتمان چۆن هەرەسیهێنا و چۆن ئەو وڵاتانە بوونە بازارگەی بازرگانی سێکس و کۆیلەتی منالان و کاری هەرزان بۆ سەرمایەداران و سەرچاوەی خێروبەرەکەت بۆ پارلەمانتارەکان!

پاشان مەگەر مەبەستی نووسەر لە کۆمونیزمی ڕاستەقینە، هەر ئەوە نییە کە مارکس و ئەنگلس، ئەنارکییەکانیان بە پیلانگێڕان لەسەری لە نێونەتەوەیی یەکەمدا کردەدەرەوە و لێنین و ترۆتسکی لەسەری فەرمانی کوشتوبڕی بە کۆمەڵی ئەنارکییەکان و ڕاپەڕیوانی کرۆنشتات و (ماخنۆڤیستەکانی ئۆکرانیا)یان دەرکرد و ستالین ناڕاستەوخۆ کەوتە هاندانی باندەکانی بۆ کوشتن و تیرۆر و ڕفاندنی ئەنارکییەکان و دانانی ئابلۆقەی ڕانەگەیێنراوی لەسەر هەرەوەزییەکانی کەتەلۆنیا و بەشەکانی دیکەی ئیسپانیای ئازاد؟

بەکورتی، ئەوەی نووسەر لەبارەی ئەنارکیزم لەو نووسینەیدا دەیداتە بەر ڕەخنە، نەک تەنیا ئەنارکیزم نییە، بەڵکو باڵێکی ئۆرتۆدۆکسی مارکسیزمە و بە بۆچوونی من، هیچ پێویستی بە تێوەگلاندنی ئەنارکیستەکان نەبوو و نووسەر دەیتوانی لەبەر ڕۆشنایی بەراوردی نووسینەکانی کارل مارکس و ئەنجلس لەتەک نووسینەکانی ئەو [گروپە]دا، بۆچوونەکانی بە لایەنگری لەم و دژایەتی ئەو بسەلمێنێت، نەک هەرچی خڵتەی تێڕوانینی دەسەڵاتخوازانەی هزری مارکس و ئەنگلس و پاشڕەوانیان هەیە، بیکات بەسەر ئەناکییەکاندا و هێندەی دیکە لەبارەی ئەنارکیزم ناڕۆشنی لای خوێنەری بێسەرچاوەی کوردزمان دروستبکات.

ڕەخنەی ئەنارکیستەکان لە کۆمونیزمی مارکس و پاشڕەوانی هەر لە هاوسەردەمانی خودی (مارکس و ئەنگلس)ەوە تا ئەم ڕۆژگارە زۆر ڕۆشن و بێپەردەیە و جیاوازییەکان ئاشکران، کە دەکرێت لەم خاڵە سەرەکییانەدا کورت بکرێنەوە: ڕۆڵی تاک[١١] ، ڕۆڵی جەماوەر[١٢]، ڕێکخراوبوون و خەباتی جەماوەریی [١٣]، سەندیکا کرێکارییەکان[١٤]، چۆنیەتی بەڕێوەبەرایەتی لە کۆمەڵگەی داهاتوودا[١٥]، سۆڤییەتەکان و کۆمونەکان [١٦]، هەرەوەزییەکان[١٧]، بەرنامەڕێژیی و نێوەندێتی[١٨]، فیدرالیزم و مافی چارەنووس [١٩]، بەرهەڵستکردنی داگیرگەر[٢٠]، سۆشیالیزم[٢١]، نێونەتەوەیی [٢٢]، لەیەک قسەدا ئەنارکیستەکان لەسەر بنەمایەیەک، کە سەروەریی مرۆڤ بەسەر مرۆڤدا بە هەموو شێوەیەک ڕەتدەکەنەوە و دژی هەر بەرتەریدانێکی ڕامیاریی و ئابووریی و کۆمەڵایەتین بە دەستەبژێر و کەسەکان، هەر بۆیە وەک درێژەی لۆجیکی ئەو تێڕوانینە بەوە دەگەن، کە هەموو پێکهاتەیەکی قوچکەیی لەوانە سەندیکا زەردەکان و پارت و دەوڵەت و نێوەندێتی ڕەتبکەنەوە و بەو جۆرە ڕێگەچارەیان بۆ هەموو پرسەکان دژی هەر ڕێگەیەچارەیەک دەوەستێتەوە، کە ویست (ارادە) لە مرۆڤەکان بسێنێتەوە و لە بەرانبەردا بە نوێنەران و میانجیگەرانی

باڵادەستی بسپێرێت، چونکە ئەنارکیزم ئازادیخوازییە و سەروەریی هی هەر کەس بێت، ڕەتیدەکاتەوە و بانگەواز بۆ کۆمەڵگەی ئازاد و یەکسان و دادپەروەر لەسەر خواست و ئامادەیی تاکەکان و کۆمەڵەکان دەکات، بەگوێرەی ئەمە گۆڕانی هەر سیستەم و کۆمەڵگەیەکیش، بە گۆڕان لە پەیوەندییە ئابووریی و کۆمەڵایەتییەکانی نێوان تاکەکان لە کۆمەڵگەدا، بەواتای شۆڕشی کۆمەڵایەتی، گرێدەداتەوە. بەواتایەکی دیکە لە ڕوانگەی ئەنارکییەکانەوە شۆڕش پرۆسێسێکی کۆمەڵایەتییە و تەنیا لە خوارەوەرا لە دەروونی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و پەیوەندییەکانی بەرهەمهێناندا توانای ڕوودان و سەرکەوتنی هەیە.

دوا وتە، ئەگەر نووسەر خوازیارە لەبارەی ئەنارکیزم ڕەخنە بگرێت و بنووسێت، باشترە بەڵگەکانی لە سەرچاوەی یەکەمەوە وەرگیرابن و بۆ سەرنجدانی ئەنارکۆ_کۆمونیزم، باشترە سەرنجی ئایدیاکانی کرۆپۆتکین بدات. هەروەها من بۆ خۆم هەر ڕەخنەیەک کە بە نموونە و بەڵگەی وەرگیراو لە سەرچاوە ئەنارکییەوەکان پشتئەستووربێت، لەلام جێگەی دەستخۆشییە و تەنانەت ئەگەر ڕەخنەکە نەیتوانیبێتش ڕاستی و دروستی بپێکێت، دیسانەوە وێڕای ئەوەش هەر شایانی دڵخۆشییە، چونکە بەدڵنیاییەوە مشتومڕی بەسوود لە نێوان ئەنارکیستەکان و مارکسیستەکاندا دروستدەکات، کە دواجار بۆ بزاڤی سۆشیالیستی دەتوانێت بەشێک بێت لە سەرچاوەی ڕۆشنگەریی چینایەتی.

هەر بەو مەبەستە لێرەدا بە پرسیارێک، کە بۆ کۆکردنەوەی هەموو سۆسیالیستەکان لە دەوری مێزی مشتومڕی بە سوود و نۆژەنکردنەوە و شرۆڤەکردنی بابەتە تیئۆری و ئەزموونە کردەییەکان [لەپێناو خۆلادان لە دووبارەکردنەوەی هەڵەکانی ڕابوردوو لە ڕووداوەکانی داهاتوودا] کەڵکی هەیە، کۆتایی بە وەڵامەکەم دەهێنم : ئایا ئەگەر لە ئەزموونی شۆڕشی

ئۆکتۆبەردا لەجیاتی سەرکوت و بەرگرتن بە ئاراستە سۆشیالیستەکانی دیکەی دەرەوەی پارتی بۆلشەڤیک، بوار بە هەموو ئەڵتەرناتیڤە سۆشیالستییەکان بدرایە، لەوە باشتر نەدەبوو، کە پاش (٧٠) ساڵ سەرەنجام هەوڵەکان وەک پەشمەک لەبەردەم تینی نیئۆلیبرالیزمدا بتوێنەوە؛ ئایار لەجیاتی خۆسەپاندنی یەک مۆدێلی بۆلشەڤیکەکان، باشتر نەبوو، لەو شوێنانەی کە ئاراستە و ئەڵتەرناتیڤی دیکە پێشنیار و ئامادەبوون، ئەزموون بکرێن و دواجار سەرەنجامەکان لەیەک بدرێن و کامە پۆزەتیڤ بووایە، زیاتر پەرەپێبدرایە و کامە نیگەتیڤ وەلابنرایە؛ ئایا بواردان بە مەلەوانانی کرۆنشات، جوتیارانی ئۆکرانیا، کرێکارانی پترۆگراد، کە خوازیاری ئازادی ڕۆژنامەگەری، ئازادکردنی زیندانیان، سەندنەوەی دەسەڵات لە پارت و دیمۆکراسی ڕاستەخۆ و بەڕێوەبەرایەتی سۆڤیەتی و هەرەوەزییانە بوون، زیانی لەوە زیاتر دەبوو، کە لە ماوەی (٧٠) ساڵدا لەجیاتی بنیاتنانی کۆمەڵگەی سۆشیالیستی، خزمەت بە بە هێزکردن و خوازراوکردنەوەی سەرمایەداری و دیمۆکراتییە نوێنەرایەییەکەی کرا، ئایا بە بواردان بە ئاراستە و ئەزموونکردنی ئەڵتەرناتیڤەکانیان، چانسی پاراستنی ئەو شۆڕشە لە شکستی زیاتر نەدەبوو ؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟ ...؟

پەراوێز و سەرچاوەکان:

* ڕێکەوتی تەواوبوونی ئەم نووسینە بۆ زیاتر لە شەش مانگ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە، بەڵام لەبەرنەبوونی کات بۆ پاکنووسکردنی، بۆیە بڵاوکردنەوەی دواکەوت، هیوادارم کارایی خۆی لەدەست نەدابێت.

** گرووپی کۆمونیستی ئینتەرناسیونالیست (ICC)، گرووپێکی ئۆرتۆدۆکسی مارکسیستە و لە پارتایەتیدا واوەتر لە لێنیستەکان باوەڕییان بە ڕابەڕایەتی و پۆلاییبوونی پارت هەیە. ئەو گرووپە باوەڕی بە خەباتی جەماوەری نییە و هەموو ڕێکخراوبوونێکی جەماوەری ڕەتدەکەنەوە و تەنیا بانگەواز بۆ یەک ڕێکخراو دەکەن، ئەویش پارتە بەخەیاڵ جیهانییەکەی خۆیانە و بەس.

*** من بە مەبەستەوە واژەی (شورا) ڕەتدەکەمەوە، چونکە یەکەم لە کوردیدا واژەی (شورە) پەرژینمان هەیە و بۆ ئەوەی تێکەڵنەبێت، دووەم دەمەوێت لە (شورا)ی ئیسلامی جیاییکەمەوە، چونکە شورای ئیسلامی پێهاتەیەکی قوچکەییە و (سۆڤیەت) و (کۆمونە) و (ئەنجومەن) ناقوچکەیین و لەسەر بنەمای کۆبوونەوەی گشتی پێکدین و بەو میکانیزمە ڕێگری لە دەسەڵات و دەستبەسەرداگرتن و قۆرخکردن لە سەرەوەرا دەگرن، بەڵام شورای ئیسلامی بۆ سەپاندنی دەسەڵاتی پارتی خوا (حزبالله) و شەریعەتەکەی لەسەر زەوی هاتووەتەبوون و پێش ئیسلامیش وەها شورایەک لە هەڵبژاردەی پیاوانی ناودار و دەوڵەمەند بۆ کاروبار بەکاربراوە و خەڵکی هەژار و بێدەسەڵات مافی گەیشتنی بە بڕیاردان لە شورادا نەبووە و لە هەموو سەردەمەکاندا ڕێکخستنێکی قوچکەیی بووە و ئەوەی کە کۆمونیستەکانی ئێران و عیراق هیچ هەستیارییەکیان بەو ناوە نییە، بۆ قوچکەخوازی و دەسەڵاتخوازیی خۆیان دەگەڕێتەوە، بەڵام ئەوەی لە کۆمونەی پاریس و لە ڕاپەڕینی١٩١٧ و دواتردا پێکدێن، کۆمونە و سۆڤیەتەکان بوون، کە [council/Soviet]، هەمان واتای کۆمونە دەگەیێنێت و ئەگەر کۆمونە بەواتای وشە شرۆڤەی بکەین، لە ئێستادا هیچ ناگەیێنێت و دەبێتە شارەوانی، بەڵام لەبەرئەوەی پێشینە و چەمکێکی هزریی و کۆمەڵایەتیی هەیە و چەمکی بەڕێوەبردنی گەلییانە وەک ئەڵتەرناتیف

دەخاتەڕوو، لە ئێستادا دەکرێت واتای ئەنجومەن لەسەر بنەمای کۆبوونەوەی گشتی و بڕیاردانی گشتی، بگەیێنێت. بۆیە بەبۆچوونی من یا (ئەنجومەن)ی کوردی یا (سۆڤییێت)ی ڕوسی یا (کۆمونە)ی فەرەنسی دروستترە بەکاربێرێت.

*** چەند جارێک نامیلکە وەرگێڕدراوەکانی (خەباتی ڕاستەخۆ ؛ ئێمیل پۆژێ) ، (ئەنارکیزم و مارکسیزم ؛ دانییێل گرین) ، (گفتوگۆی خەیاڵکردی مارکس و باکونین ؛ مۆریس کرانستن) ، (بەرەو ئەنارکیزم ؛ ئێریکۆ مالاتێستا)م بۆ پەرتووکخانەی ئەلەکترۆنی کوردی (http://www.pertwk.com/ktebxane) ڕەوانەکردن، بەڵام بەداخەوە نە وەڵامیاندامەوە و نە نامیلکەکانیشیان بڵاوکردنەوە. ئەمە لە کاتێکدا کە لەوەتەی ئەو پەرتووکخانەیە سەریهەڵداوە، یەکێک بووم لەو کەسانەی کە بە هەموو جۆرێک هەوڵمداوە بە خەڵکی بناسێنم، ئەوەش لەبەرئەوەی کە پێموابووە پڕۆژەیەکی کراوە و خۆرایی و گشتی و چاکە و بەربەستەکانی خوێندنەوە (دەسترانەگەیشتن و نەبوونی توانانی کڕین و کەمی سەرچاوە و زۆرێکی دیکە)ی شکاندوون و جێگەی دڵخۆشییە. بەڵام کاتێک کە ڕێگری لە بڵاوکردنەوەی هەندێک بڵاوکراوە بگرێت و هێندێکی دیکە بڵاوبکاتەوە، دەچێتە ژێر پرسیار و ئیدی ڕاستگۆیی خۆی لەدەستدەدات و پێویستە ناوی (پەرتووکخانەی کوردی) لەسەر خۆی لابدات و بیگۆڕێت بە (پەرتووکخانەی بژارکردنی پەرتووکی کوردی)، چونکە پێویستە پەرتووکخانەی کوردی هەموو چاپکراو و بڵاوکراوەیەکی کوردی بگرێتە خۆی و سانسوور لەسەر هیچ هزر و ئاراستەیەکی بیرکردنەوە و ڕۆشنبیریی دانەنێت.

[١] Rudolph Rocker, Anarchism and Anarcho-Syndicalism, History of Anarchist Philosophy from Lao-Tse to Kropotkin

[٢] Anarchism: From Anarchy to Anarchism (٣٠٠CE to ١٩٣٩) V. ١ & ٢ : A Documentary History of Libertarian Ideas

[٣] دەقی نامەکەی پرۆدۆن، بەڕێز (قەرەنی قادری) وەریگێڕاوەتە سەر زمانی کوردی و لە (کوردستان پرێس) وەرگیراوە.

دەقە عەرەبییەکەی http://www.anarkismo.net/article/١٢١٨٧

http://www.marxists.org/reference/subject/economics/proudhon/letters/٤٦_٠٥_١٧.htm

[٤] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / قواعد التبادل ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٩

[٥] http://anarkistan.issuu.com/sakurdistan/docs/marksizm_u_anarkizm

[٦] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ المسائل اللغوية المتعلقة بكليمة تحررية، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٨

[٧] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ كره الدولة (٢)، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٥

[٨] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / كلمة تشكل كلمة خ×ام "الدولة" ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٢١

[٩] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / النقابية العمالية ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٧

[١٠] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ الهجوم على الديمقرا×ية البورجوزية، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٨

[١١] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ م×ادر ال×اقة: الفرد، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٩

[١٢] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ م×ادر ال×اقة: الجماهير، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT، ×٢٧

[١٣] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / ×رورة التنذ×يم ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٢

[١٤] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / النقابية العمالية ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٧

[١٥] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / الادارة الذاتية ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×٣

[١٦] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / البلدات ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٨

[١٧] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / تشريک كامل (١) ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٦

[١٨] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / وحدة وتخ×ي× ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ×١٥

[١٩] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / الفدرالية ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة

CNT-AIT ، ٢٤×

[٢٠] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / ازالة الاستعمار ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ٢٨×

[٢١] التحررية/ الافكار المحورية للتحررية/ نقد الاشتراكية "التسلا×ية"، دانييل گرين، ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT، ١٢×

[٢٢] التحررية / البحث عن مجتمع المستقبل / الاممية ، دانييل گرين , ترجمة: جورج سعد، حداثة CNT-AIT ، ٢٧×

بۆ خوێندنەوەی دەقی نووسینی ڕەخنەلێگیراو، کلیک لەسەر ئەم بەستەرەی خوارەوە بکەن:

ئەنارکیزم، نووسینی :

فوئاد قەرەداغی http://varseen.kurdblogger.com/٢٩٠٢٧

للقراءة و الطبع المزيد من الكتب الأخرى حول الأناركية باللغة العربية، الفارسية و الكردية، زوروا هذا الرابط الكتروني: http://issuu.com/anarkistan

برای خواندن و چاپکردن کتاب بیشتر درباره‌ای آنارشیسم به زبانی عربی، فارسی و کردی، روی این لینک انترنتی کلیک نماید: http://issuu.com/anarkistan

بۆ خوێندنەوە و چاپکردنی پەرتووکی زیاتر دەربارەی ئەنارکیزم بە زمانی عەرەبی، فارسی و کوردی، کرتە لەسەر ئەم لینکە بکەن: http://issuu.com/anarkistan

Enarkîzm, Pertûkxaney Kurdî û Serçawey Rexnelêgranî

serincdanêkî Rexneyîe le Wtarî “ Enarkîzm“ nûsînî Fuad Qeredaxî û Xwêndnewe û Derkî Çep begşitî lebarey Hzir û Fîlosofî Enarkîzm

Nûsînî: Hejên

Çapî yekem, Oktoberî **2010**

Enarkîzm, Pertûkxaney Kurdî û Serçawey Rexnelêgranî

serincdanêkî Babetêkî Markisîstî lemerr Enarkîzm

nûsînî: Hejên

Çapî yekem, Oktoberî 2010